

IPDURGEEK 92

SFERAKON 2007.

EZ 2007

UVODNIK

Štovani štioče, ovaj je "Parsek" sačinjen u grozničavo pred-sferakonsko doba, u doba kad su se dojmovi s Istrakona jedva slegli.

Uopće, ovo je dobro - čak izvrsno! - razdoblje za znanstvenofantastične konvencije. Bio je Istrakon, od 23. do 25. ožujka, i na njé se još vratit. Samo sedam dana kasnije održan je 31. ožujka zenički Fantastikon, o kojemu donosimo reportazu Davora Šišovića. Zatim Sferakon, od 20. do 22. travnja. A onda, kao da to sve nije dosta, od 27. do 29. travnja održat će se i slovenska SF konvencija, pod nazivom Konfuzija. Mjesto održavanja je osnovna škola Sečovlje, a počasnim gostom bit će pisac Miha Remec.

Više informacija:

<http://deaho.org/konfuzija/index.html>

Ludnica!

Dakle, četiri kona u jedva nešto više od mjesec dana!

No, vratimo se Istrakonu. Osobno, uglavnom sam proveo vrijeme razgovarajući s ljudima - nisam gejmer, predavanje će pohoditi tek ponekad, što mogu... Razmjena informacija s ostalim ljubiteljima znanstvene fantastike ipak je, mislim, kičma svake konvencije. Ili barem onaj njezin dio u kojemu najviše uživam.

Službena gošća Istrakona bila je britanska spisateljica Juliet E McKenna, autorica brojnih *fantasy* knjiga. Plijenila je

pozornost svojim opuštenim držanjem i pristupačnošću, i zacijelo je osvojila srca Pazinjana i gostiju.

Međunarodni elementi time još uvijek nisu kompletni. Jaka slovenska ekipa iz udruge Prizma, s Tanjom Cvitko na čelu, došla je, po običaju, u industrijsku špijunažu (a što mislite: što *zapravo* rade sferaši na Istrakonu, ili Pazinjani na Sferakonu!?) pred svoju konvenciju (ma, ne bojam se ja za njihove organizacijske sposobnosti; Tanja, može izvješće s Konfuzije za idući "Parsek"?). Slika ne bi bila potpuna kad ne bih spomenuo i češkog fana Olega Hmilicu, koji tradicionalno auto-stopom obilazi konvencije po *Mitteleuropi*.

No, prilično neočekivana zvijezda ovogodišnjeg Istrakona bio je Svetislav Filipović - Filip, osnivač Udruženja građana Fanova naučne fantastike SCI & FI iz Beograda te urednik fanzina, odnosno almanaha "Terra". Filip je donio puno materijala i pregršt priča, a najveći je pljesak dobio na svečanom proglašenju pobjednika šestog Istrakonovog natječaja, svojom porukom: "Fanovi svih zemalja, ujedinite se!"

Program Istrakona bio je standardno bogat, pa je svatko došao na svoje. Izdvojio bih okrugli stol o hrvatskom SF-u gdje se već tradicionalno izlaže kratak pregled zbivanja u hrvatskoj znanstvenoj fantastici tijekom proteklih otprilike godinu dana. Moderator

Davor Šišović, inače nepopravljivi optimist, svjesno je temu ovogodišnjeg okruglog stola nazvao: "Dobre vijesti za hrvatski SF". Svoj izbor uglavnom je i uspio potkrijepiti činjenicama - ponajprije s dvadeset knjiga hrvatskog SF-a u zadnjih godinu dana, od čega sedam natječajnih i konvencijskih zbirki. S druge strane, Istrakonova zbirka *Krivo stvoreni* (sad mi je jasniji naslov prošlogodišnje zbirke - *Sami na svijetu*) te roman *Café Oxygen* Veselina Gatala predstavljaju dobar početak ove godine. No, stanje je loše što se tiče periodike: Zoran Krušvar vehementno je proglašio riječki fanzin "Eridan" mrtvim, isto vrijedi i za labinski "Eon" Bojana Peršića i Leona Zambona, dok je "Via Galactica" urednika Bojana Sudarevića u hibernaciji. Nekako je ispalo da osim Tvojeg omiljenog fanzina, dragi štioče, jedini živi još samo *on-line* fanzin "NOSF". Aleksandar Žiljak je na to službeno obznanio pokretanje novog literarnog časopisa, zajedno sa su-urednikom Tomislavom Šakićem. K tome, hrvatski autori objavljujivali su i vani: Žiljak u prilogu "9" grčkih novina "Eleftherotypia", talijanskom almanahu "Futuro Europa" te njemačkom časopisu "Nova" broj 11, dok Danijel Bogdanović i Zoran Krušvar objavljaju u slovenskom fanzinu "Neskončnost". Nekoliko

hrvatskih priča našlo se i na srpskoj web stranici "Art Anima".

Na posljeku, skica ovogodišnjeg Istrakona ne bi bila potpuna bez osvrta na nešto do sada krajnje neuobičajeno. Naime, omiljena hrvatska konvencija dobila je niz kritika po raznim internetskim forumima, a zbog slabe organizacije. No, ne mogu se oteti dojmu kako uvid u organizaciju neke konvencije (bilo koje) i spremnost **javnog** kritiziranja neke druge konvencije stoje u obrnutoj proporciji. Kao što već rekoh na NOSF-ovom forumu, nakon uvida u pet-šest Sferakona, takvo što mi ne pada na pamet.

Dosta reminiscencija, na čitanje!

U Zagrebu, 17. travnja 2007.

"Parsek" na webu:
<http://parsek.sfera.hr/>

i još:
<http://parsek.blog.hr/>

Kontakt:
dagi@nosf.hr

B.Švel

ZAPISNIK S IZBORNE SKUPŠTINE DRUŠTVA ZA ZNANSTVENU FANTASTIKU SFera

održane dana 7. studenog 2006. godine s početkom u 22:00 sata, na adresi IV. Gornje Podbrežje 5, Zagreb

Članica Izvršnog odbora Mihaela-Marija Perković otvara Izbornu skupštinu (u dalnjem tekstu: Skupština) Društva za znanstvenu fantastiku SFera (nadalje: Udruga), konstatira kako Skupština ima kvorum te predlaže sljedeći

Dnevni red

1. Imenovanje radnog Predsjedništva Skupštine i usvajanje Dnevnog reda
2. Razrješenje dosadašnjeg Izvršnog odbora i Nadzornog odbora Udruge
3. Izbor novog Izvršnog odbora i Nadzornog odbora Udruge
4. Razno

ad 1., Imenovanje radnog Predsjedništva Skupštine i usvajanje Dnevnog reda

Na prijedlog Tatjane Jambrišak, Mihaela-Marija Perković jednoglasno je imenovana radnom Predsjednicom Skupštine. Na prijedlog Predsjednice Skupštine, Boris Švel jednoglasno je imenovan zapisničarom Skupštine.

Dnevni red Skupština je usvojila jednoglasno.

ad 2., Razrješenje dosadašnjeg Izvršnog odbora i Nadzornog odbora Udruge

Konstatirano je kako je dosadašnji Predsjednik Udruge Vlatko Jurić Kokić podnio ostavku. Jednoglasno je odlučeno neka se dosadašnji Izvršni odbor te Nadzorni odbor Udruge razriješe dužnosti.

Skupština je ocijenila kako su dosadašnji Predsjednik te Izvršni i Nadzorni odbor uspješno vodili Udrugu u razdoblju proteklom od prošle Izborne skupštine održane 26. travnja 2005. godine.

ad 3., Izbor novog Izvršnog odbora i Nadzornog odbora Udruge

Jednoglasno je izabran novi Izvršni odbor Udruge u sastavu:

Petra Bulić kao Predsjednica Udruge, Mihaela-Marija Perković kao potpredsjednica, te Irena Rašeta, Žarko Radulović i Nikola Kuprešanin kao članovi. Kao Tajnik Udruge jednoglasno je izabrana Nika Matić.

Jednoglasno je izabran novi Nadzorni odbor Udruge u sastavu:

Dalibor Perković, Tatjana Jambrišak i Tomislav Babić.

ad 4., Razno

Skupština je utvrdila kako novčana sredstva stečena temeljem valjano sklopljenih Ugovora s Republikom Hrvatskom, Ministarstvom kulture, a radi ostvarivanja projekata Udruge u 2006. godini (10.000,00 kn za časopis "Parsek" i 10.000,00 kn za Književna događanja), još nisu isplaćena na račun Udruge. Odlučeno je kontaktirati Ministarstvo kulture, a radi pojašnjenja ovog pitanja.

Skupština je utvrdila aktivnosti Udruge u tekućem razdoblju, poimence sudjelovanje Udruge na Jesenskom sajmu knjiga u Zagrebu "Jesen ti knjigu" od 21. do 25. listopada 2006. godine, kao i sudjelovanje na manifestaciji Interliber u Zagrebu od 7. do 11. studenog ove godine.

DODIJELJENA NAGRADA SFERA

Zagreb, 16. travanj 2007. - Po 26. put za redom dodijeljena je nagrada SFERA, jedina nacionalna nagrada za najbolja ostvarenja u žanru znanstvene fantastike. Petoročlani žiri u sastavu Petra Bulić, Dalibor Perković, Mihaela-Marija Perković, Irena Rašeta i Davor Šišović pročitao je cijelokupnu domaću žanrovsку produkciju i odabrao najbolje radove. Nagradu SFERA za najbolje ostvarenje u 2006. godini osvojili su:

U kategoriji minijature:

Dario Rukavina za *Ima li piljaka tamo gore, na jugu?* (Blog.sf, Mentor, Zagreb, 2006.).

U kategoriji kratke priče:

Viktoria Faust za *Riana u sutoru sivom* (Vampirske priče, Pučko otvoreno učilište, Pazin, 2006.).

U kategoriji priče:

Danijel Bogdanović za *87. kilometar* (Zagrob, Sfera i Mentor, Zagreb, 2006.).

U kategoriji romana:

Veselin Gatalo za *Geto* (AGM, 2006.).

U kategoriji za najbolju ilustraciju u boji:

Nela Dunato za *You don't own me* ("NOSF" br. 24, www.nosf.net).

Nagradu SFERA za posebno ostvarenje osvojili su:

Tomislav Šakić i Aleksandar Žiljak za *Ad astra - Antologija hrvatske znanstvenofantastične novele 1976. – 2006.* (Mentor, Zagreb, 2006.).

Nagradu SFERA za životno djelo osvojio je:

Mladen Bjažić.

Poniranje u ljudsku nutrinu jedna je od tema kojima Tereza barata iznimno vješto. Kao i uvijek, same promjene imaju i svoje reperkusije na međuljudske odnose...

Tereza Rukober DVOSTRUKI

Čovjek je bio prosijed, u četrdesetim godinama, nosio je traperice i košulju. Sjeo je sam za stol na terasi prekrivenoj suncobranom i otvorio novine. Kada je konobarica došla podigao je glavu, ali je istovremeno i malo podigao novine, kao da planira nastaviti čitati umjesto da razgovara s djevojkom.

"Izvolite", rekla je konobarica.

"Imate li toplu čokoladu?"

"Da, imamo nekoliko okusa", rekla je i nabrojila ih.

Klimnuo je glavom. "Može kokos." U trenutku dok je to govorio rukama je okrenuo stranicu novina i malo nakrivio glavu, kao da čita sljedeći članak.

Konobarica je također klimnula i počela se okretati. "Samo tren", dodao je on. "Donesite nam i čašu vode."

Dvostrukе je najlakše prepoznati po očima. Zjenice su im veće i izdužene. U stvari su sastavljene od po dvije odvojene zjenice koje većinu vremena gledaju u istom smjeru, ali imaju mogućnost odvajanja. Ljudima se ponekad čini sablasnim ako se dogodi da

razgovaraju s nekim od Dvostrukih i primijete da, dok jedna zjenica gleda u njih, druga luta pogledom negdje iza sugovornikovih ramena. To znači da samo jedna svijest sudjeluje u razgovoru, a druga se bavi nekom drugom mišlju.

Otkad je bio dijete, Bruno je želio postati Dvostruki. Bilo je to nešto slično Supermanu, Hulku ili Čovjeku Pauku - mogućnost da budeš dvije osobe istovremeno i da budeš snažan za dvojicu. Samo, ovo je bilo doista moguće.

U početku se pitao otkuda dolazi ona druga svijest. Objasnili su mu da ne dolazi niotkuda jer to nije neka druga, izvanska svijest, nego da se ona koja već postoji u čovjeku jednostavno razdvoji u dvije.

Kada je pitao jesu li te dvije tada manje od one početne, ispričali su mu priču o konopu i brodu.

Ljudska svijest je kao debeli, isprepleteni konop kojim je vezan brod. Sastavljen je od puno niti, slojeva upletenih jednih u druge. Puno je deblji nego je potrebno da bi se vezao brod kojega drži. Iako, drži ga samo s jednog kraja pa je ponekad nestabilan.

Brod predstavlja ljudsko tijelo, osjetila, mišiće, čak i znanje. Sve ono što je ograničeno fizičkim zakonima i vremenom koje čovjek ima za stjecanja iskustva. On se ne može povećati niti razdvojiti na dijelove. Konop se može. Toliko je bogat nitima, da je i njegova polovina još uvijek vrlo čvrsta i slojevita - sada postoje dva komada konopa i svaki od njih je više nego dovoljan da bi se vezao onaj isti brod. Samo postoji jedna razlika - brod je vezan s dva kraja i sada je neizmjerno stabilniji i čvršći.

A niti koje čine jednu ljudsku svijest - njih nije teško uočiti. Jedan te isti čovjek može biti mrzovoljan vozač u gradskoj gužvi, romantičan ljubitelj muzike, strastveni navijač u sportu, brižan kao roditelj ali nemaran u plaćanju računa. U toku samo jednog dana, te niti se isprepliću bezbroj puta. Neke rijetko dolaze do izražaja, neke su sasvim potisnute, ponekad se stare gube, često nastaju nove. Ljudi su slojevita bića.

Oni koji uspiju svojom voljom razdvojiti svijest na dva dijela, u ogromnoj su prednosti - kao znanstvenici, umjetnici, filozofi, čak i kao sportaši... Bilo koji životni problem je lakše savladati kada si ga u stanju sagledati s dvije točke gledanja, umjesto s jedne.

Bruno je ležao na travi. U parku je bilo tih, malobrojni ljudi koji su bili ovdje uživali su u proljetnom suncu i tišini. Kada bi gledao gore, prema nebu, činilo mu se da je sam na

svijetu. Iako, nije bio siguran hoće li ikada više ponovno biti sam.

Kada bi se sasvim opustio, na trenutak bi mogao osjetiti da postoje dva "njega". Učinilo bi mu se to prirodnim, kao što postoje dvije ruke i dva oka. Na trenutak bi na neki način prestao postojati - umjesto njegovih, Bruninih misli, počela bi postojati dva odvojena tijeka razmišljanja.

Bio je svjestan da istovremeno, ali odvojeno, razmišlja o mekoći trave na kojoj je ležao i o ručku na kojega je uskoro planirao otici. Onda je ona druga svijest potaknula prvu na razmišljanje o hrani. Započela je kratka unutarnja rasprava. Pizza, kantina na poslu, riblji restoran. Jučer je jeo pizzu, nije dobro pretjerivati s nezdravom hranom. Restoran je skup. Dakle, kantina na poslu i to po mogućnosti nešto od povrća.

Kad je otvorio oči, sa zaprepaštenjem je shvatio da prvi puta u životu nije sam donio odluku o tome što želi jesti. Bio je uznemiren i preplašen tom spoznajom.

Izvadio je mali uređaj iz džepa. Svjetlila je poruka od Marine. "Čekam te večeras ispred kazališta." Nije odgovorio, preoblikovao je zaslon u ogledalo i pogledao vlastito lice. Oči su izgledale normalno, zjenice nisu promijenile oblik.

Trenutno je bio siguran u to da osjeća samo jednu jedinu svijest. Nakon malo razmišljanja, promijenio je odluku o ručku. Kupit će si sendvič na kiosku, nema vremena za kantinu jer se odlučio na hitan posjet k svojoj liječnici. Brzo, dok joj nije završilo radno vrijeme.

Sat vremena kasnije ležao je u ordinaciji, s instrumentima na čelu i sljepoočnicama.

"Hvala što ste me primili ovako preko reda", rekao je liječnici.

"Nema problema, vi ste mi stari pacijent", rekla je doktorica zadubljena u monitor. Nasmiješila se i dodala: "Mislim da će imati dobre vijesti kada skeniranje završi."

Nekoliko minuta kasnije rekla je razdragano: "Razdvajanje je definitivno počelo. Čestitam, konačno se događa! Nakon toliko godina rada - stvarno mi je drago zbog vas."

Skinula je instrumente s njegove glave i Bruno se polako uspravio na ležaju. "Jeste li sigurni?", pitao je zbumjeno.

"Sasvim sigurna. Iako će trebati par mjeseci da se stabilizira." Pogledala ga je sa širokim osmjehom i rekla: "Čestitam!"

Sjedio je neko vrijeme šutke. Razmišljaо je o tome kako je, dvije godine ranije, ustao sa istog ležaja s gorkim ukusom razočaranja. "To nije fer", rekao je. "Zašto nije ranije otkriveno? Uložio sam godine priprema u ovo i sada mi kažete da imam genetsku anomaliju?"

"Žao mi je, Bruno", rekla je liječnica. "To ne spada u rutinske pretrage, samo nekoliko promila ljudi rađa se s takvom

anomalijom. A kod vas je do sada sve išlo besprijeckorno."

Bruno je sjeo na stolicu i stavio lice u dlanove: "Za pola godine sam trebao postati Dvostruki. To je moj san i želja još otkada sam bio dijete. Ne mogu si uopće zamisliti drugu vrstu života."

"Morat ćete, Bruno. Morat ćete naći drugi smisao, drugi cilj. Doduše, postoji teoretska mogućnost da vaš um kroz neko vrijeme prevlada anomaliju i dopusti razdvajanje. Ta mogućnost je vrlo mala i ja vjerujem da je puno bolje da nastavite živjeti nego da čekate da se dogodi čudo."

"Ne brinite, ja ne vjerujem u čuda." Maknuo je ruke s lica i zurio u zid. Osjećao se vrlo malen, običan i usamljen.

Kolege u institutu bili su vrlo suosjećajni. Pokušavali su ga utješiti: "Bruno, možeš biti uspješan fizičar i ako ne postaneš Dvostruki. Već si do sada puno postigao."

On je slegnuo ramenima. Statistički gledano, 90 posto ljudi koji postižu značajnije uspjehe u znanosti su Dvostruki. Jedna, usamljena svijest, ne može se mjeriti s logičkim sposobnostima dvostrukе.

Mladen, njegov suradnik i mentor, pogledao ga je svojim dvostrukim zjenicama: "Nije to kraj svijeta. Pokušaj naći pozitivnu stranu, Bruno. Neke druge stvari će ti biti dostupnije."

"Koje stvari? Ništa mi nije bilo tako važno kao ovo."

"Ima ih puno - na primjer, znaš da mi baš nismo uspješni u traženju partnera i zasnivanju obitelji. To će ti biti lakše ovako."

"Nedostaje li to vama, Mladene - jeste li usamljeni zato što se niste oženili?"

Mladen je šutio nekoliko trenutaka, a onda je odgovorio: "Ne, nismo usamljeni. Mi smo dovoljni sami sebi."

Bilo je teško prihvati da neće moći postati Dvostruki. Bruno je šetao satima po parku ili šumi i razmišljao o tome kako je uzalud uložio godine rada.

Nakon nekoliko mjeseci izgubio je posao. "Znam da ti je teško i svi suradnici su bili strpljivi s tobom, ali bolje će biti da ipak potražiš neko drugo radno mjesto", rekao mu je direktor nasamo, u svome uredu.

Bruno je bio zbumen. "Rekli ste mi da mogu raditi u institutu i ako ne postanem Dvostruki. Uostalom, samo trećina zaposlenih su Dvostruki."

"Nije uopće u tome stvar, Bruno. Ti bi i ovako mogao dati veliki doprinos. Ali problem je u tvojoj motivaciji za rad. Izgubio si volju, ne ulažeš kreativnost niti sposobnosti koje imaš, udaljio si se od kolega. Ako se to jednoga dana promjeni, dobrodošao si natrag. Za sada, mislim da je bolje da negdje drugdje počneš iz početka."

Zaposlio se kao prodavač, zatim kao recepcionar, ali nije bio u stanju dugo zadržati posao. Nakon toga je proveo pola godine kao nezaposlen, da bi na kraju našao posao kao novinar u jednom časopisu za fiziku i matematiku. Bio je to kreativan i istraživački

rad, ali puno manje zahtjevan od ovoga u institutu. Bruno je zavolio svoj novi posao.

Upoznao je Marinu, vozačicu dostavnog vozila. "Drago mi je da nisi postao Dvostruki", rekla je ona. "Uspješan znanstvenik ne bi htio izlaziti s običnom vozačicom."

Dvije godine nakon razočaravajućeg saznanja, Brunov život je konačno ponovno dobio smisao. Imao je posao, djevojku, novi hobи. Shvatio je da može biti sretan i bez da postane Dvostruki. I baš je tada, u tom trenutku, otkrio da je njegov um odlučio prihvati razdvajanje svijesti.

Bruno je udahnuo duboko. "Htio sam vas nešto pitati", rekao je liječnici koja je stajala kraj njega.

"Da, što?"

"Jeste li vi ikada željeli ili pokušali biti Dvostruka?"

"Nisam."

"Zašto? Moglo vam je pomoći da budete uspješnija liječnica."

"Da, svakako bi mi pomoglo što se tiče struke. Ali opet, u mojoj profesiji to može i smetati - neki ljudi se nelagodno osjećaju pored Dvostrukih. A osim toga, ja sam vrlo društvena osoba. Da sam postala Dvostruka, toga bih se, bar dijelom, morala odreći."

"Ja sam se u zadnje vrijeme počeo baviti s nečime, o čemu nikada nisam razmišljao. Počeo sam jahati - mislim da je to prekrasan sport."

Liječnica je završila s očitavanjem. Podigla je glavu i nasmiješila se vedro: "Mislim da ćete se morati odreći tog sporta."

"Zašto?"

"Zato što životinje uznemiruje dvostruka svijest."

"Možete li zaustaviti razdvajanje?", pitao je iznenada.

"Zaustaviti? Ali zašto, zaboga? Pa zato nije ono što ste željeli."

"Je. Ali ne želim to više."

"Bruno, molim vas, pa nećete valjda odustati od životnog sna zato što ste se počeli baviti jahanjem?"

"Ma, nije samo zato. Imam djevojku. Imam druge životne ciljeve."

"Pa što onda? Mislite da će vas djevojka prestati voljeti?"

Bruno je odmahnuo glavom: "Nije tako jednostavno. Ne mogu objasniti zašto, ali želim da prekinete razdvajanje, i to što prije, dok je još moguće. Molim vas."

"Bruno, ne želim to učiniti. Znate da postoji rizik od oštećenja mozga."

"Znam da je taj rizik vrlo mali. Ali uostalom, prihvaćam ga i potpisat ću to ako treba." Sjedio je na rubu ležaja, čekajući. Očekivao je da će liječnica vratiti instrumente na njegovo čelo, da će početi mjeriti i pripremati postupak. Međutim, ona se nije niti pomakla. Gledala ga je neko vrijeme šutke, a onda je rekla: "Neću to učiniti. Niste sada u stanju racionalno razmišljati i poslije će vam biti žao."

"U stanju sam razmišljati. I siguran sam da to želim."

Odmahnula je glavom: "Ne, Bruno."

Ustao je s izrazom razočaranja i ljutnje ne licu: "Potražit ću onda drugog liječnika." Krenuo je prema vratima brzim koracima.

"Čekajte!"

Okrenuo se s nadom. "Gledajte", rekla je doktorica, "imate vremena još nekoliko dana. Voljela bih da razmislite i prekosutra mi javite što ste odlučili. Ako tada još uvijek budete htjeli da prekinem razdvajanje, učinit ću to, obećavam."

Razmislio je nekoliko trenutaka, a onda rekao: "U redu. Vidimo se prekosutra."

Vani na ulici već se počelo mračiti. Koračao je polagano, razmišljajući. Bio je još uvijek siguran da ne želi razdvajanje svijesti. Ali shvatio je da je odgađanje od dva dana doživio kao olakšanje.

Sjetio se da ima dogovoren susret s Marinom. Požurio je, preplavljen iznenadnom radošću. Nije ga toliko veselilo to što će vidjeti nju, koliko to što je znao da će provesti običnu večer, kao obično ljudsko biće.

"Ako želite znati kakav je osjećaj biti Dvostruki, pokrijte rukom jedno oko i provedite neko vrijeme tako. Svijet oko vas neće se promijeniti, ali promijenit će se način na koji ga vidite. Vidokrug će vam se smanjiti, stvari će postati plošne i izgubit ćete osjećaj za udaljenost. Pokušajte hodati po stepenicama - otkrit ćete da ste nestabilni na nogama i da vam treba oslonac da ne izgubite ravnotežu. Nakon što ste se donekle navikli na

gledanje jednim okom, maknite ruku i pogledajte svijet ponovno s oba oka. Steći ćete približnu predodžbu o tome kako je to biti Dvostruki."

Umjesto da prati predstavu u kazalištu, Bruno je razmišljao o Mladenu i o načinu na koji je on ljudima ponekad odgovarao na pitanje: "Kako je to biti Dvostruki?"

Zatvarao je naizmjence jedno, pa drugo oko i promatrao glumce kako se kreću po pozornici. Nije primjećivao nikakvu razliku. Na kraju ga je zaboljela glava pa je zatvorio oba oka.

Kada ga je kasnije Marina upitala kako mu se sviđala predstava, odgovorio je: "Dobro je bilo."

"Zašto nisi pratit? Nešto te muči?"

Slegnuo je ramenima: "Htio sam te nešto pitati."

"Što?"

"Jesi li ikada imala u životu neki cilj - mislim baš neku stvar koja ti je jako, jako važna i prema kojoj je sve drugo nevažno."

"Nisam nikada razmišljala o tome. Završiti školu, naći posao, valjda. Ne, nisam nikada imala nešto tako kao tvoj neostvareni cilj da budeš Dvostruki."

"Ja mislim da je lakše živjeti kada nemaš takav cilj. Slobodniji si, opušteniji. Možeš uživati u malim stvarima. Imati veliki cilj pred sobom je kao da se moraš popeti na planinu i ne vidiš ništa oko sebe jer stalno zuriš u njezin vrh. Ne bih to nikada shvatio da sam uspio postati Dvostruki."

Marina se nasmiješila. "Znači, drago ti je što to nikada nećeš postati?"

Klimnuo je glavom i nešto promrmljaо umjesto odgovora, a zatim je čvrsto uhvatio za ruku.

Bruno je ležao na travi. Iznad njega je bilo čisto nebo prekriveno zvjezdama. Bilo mu je malo hladno, ali to mu je godilo. Fizički osjet hladnoće pomagao mi je da svijet izvan njegovog uma doživi stvarnjim. Zbog toga ga je onaj u njegovom umu manje plasio.

Otratio je Marinu kući i došao ovamo da bude sam. "Reci mi što te muči," pitala je prije nego su se rastali.

"Pričat ću ti drugi puta. Moram donijeti jednu odluku, ali moram to napraviti sam, ne možeš mi pomoći."

Misli su mu lutale. Na trenutak je video samog sebe kao srednjoškolca, nervoznog hoće li proći prvo testiranje kod psihologa. Prisjetio se koliko je bio sretan kada je dobio rezultate. "Čestitam, napravio si prvi korak!", rekao mu je mentor kada su stigli rezultati.

Sjetio se kada je diplomirao fiziku i dobio željeni posao u institutu. Znao je da ga ne bi primili da u životopisu nije napisao da radi na razdvajajući svijesti.

"Može li se reći da smo trojica u ovoj prostoriji?", pitao je Mladena prvog radnog dana.

"Može. A za nekoliko godina bit ćemo četvorica," odgovorio mu je stariji kolega i namignuo okom s dvostrukom zjenicom.

Vidio je sebe na konju, kako jaše zemljanom stazom kroz šumu. Mogao je

osjetiti grančice kako mu zapinju za odjeću i čuti odzvanjanje kopita na utabanoj zemlji. Konj je kaskao u umirujućem, harmoničnom ritmu. Osjećao je disanje životinje i napinjanje mišića.

Shvatio je da je na trenutak zadrijemao. Otvorio je oči i zagledao se u zvijezde iznad sebe. Osjećao je čežnju za običnim, jednostavnim životom. Za time da ostane obično, jednostavno ljudsko biće, koje živi za jednostavne životne radosti, bezbrojne kao i zvijezde koje svjetlucaju iznad njega.

Promatrao je zvijezde dugo vremena. Iako je prepoznavao sazviježđa, pojedinačne zvijezde su se činile jednakima. Uhvatio je samog sebe kako radi ono što je znao činiti dok je bio dijete - pogledom tražiti najveću. Nekakav centar, cilj kome će usmjeriti pogled. Nije uspijevalo pronaći najveću zvijezdu i polako se počeo osjećati izgubljen ispod bezbrojnih zvjezdica. Zatvorio je oči.

Kad ih je ponovno otvorio, shvatio je da je tražio najveću jer je u stvari želio pronaći svoj cilj. Nešto veliko, veće i važnije od zvjezdica - što je tražio većinu života, a onda naučio prestati tražiti.

Tražio je svoju planinu, mjesto na koje se tako dugo pokušavao popeti. Ali ovaj puta, nije se trebalo penjati. Cilj je bio pred njim, samo jedan korak dalje. Trebao je samo zatvoriti oči, prepustiti se i pustiti da vrijeme prođe.

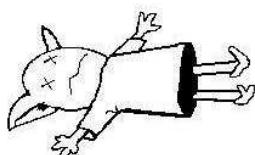
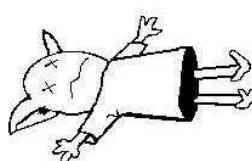
Kada bi se koncentrirao, mogao je osjetiti razdvajanje vlastite svijesti. Trajalo bi kratko, samo nekoliko trenutka. Ali znao je da

će to vrijeme postajati sve dulje, dok se svijest konačno ne razdvoji.

Nije više bio siguran što želi - opustiti se i promatrati tisuću zvjezdica na nebu iznad sebe, ili pronaći onu najsjajniju. Ležao je zatvorenih očiju.

Onda je shvatio da te noći ne mora učiniti ništa. Umjesto da donese najveću odluku svog života, mogao je nastaviti ležati na travi. Mogao je ležati cijelu noć, držati oči zatvorenima i prestati promatrati zvijezde. A odluku je mogao donijeti i sutra. Ili prekosutra... Osjetio je olakšanje.

Ležao je tako dugo vremena, sve dok nije zadrijemao. Probudila ga je hladnoća, trgnuo se i otvorio oči. Zagledao se u nebo - video je iste zvijezde kao i prije, ali sada su mu se činile sjajnijima i razumljivijima. Mogao si je lakše predočiti koliko su udaljene od njega. Učinilo mu se da ih je do sada gledao jednim okom, a ovo je trenutak u kome je maknuo ruku i pogledao ih s oba. Shvatio je da mu se svijest razdvojila na trenutak i osjetio se sretnim zbog toga.

Kad se priča o fantasyju, mnogima odmah na pamet padnu vilenjaci, patuljci, pa oni simpatični stvorovi dlakavih nogu... Ili barem zmajevi. No, pogledajmo radije kako se susreću dobro istražena povijest, internetska tražilica, zagonetni putnici kroz vrijeme, duhovnici i vojske... Ovo je Brunina (nema veze s likom u prethodnoj priči Tereze Rukober, valjda) prva priča ovdje, a inače uwebljuje "Parsek" na adresi:

<http://parsek.blog.hr>

Bruno Nahod

POSLJEDNJA BITKA

- Početak -

Ponukan lošim vremenom i još lošijim programom na televiziji, konačno sam se bacio u istraživanje rimskih bitaka na području moderne Hrvatske. Ideja da napišem priču alternativne povijesti na temelju nekog važnog događaja iz prošlosti već mi se dugo motala po glavi. Stvarno pisanje sam odgadao iz jednostavnog razloga, nisam želio ponovno čitati knjige o događajima koje sam morao učiti na fakultetu. Nekako kad čovjek dobije tu potvrdu da je pametan, dobro možda ne pametan, ali barem obrazovan, obuzme ga taj predivan osjećaj da ne mora (i neće) više učiti.

Današnja je dosada, valjda, potaknula neki unutarnji glas koji me natjerao da se uhvatim u koštac s povijesti i pronađem onu savršenu ideju koja će se pod mojim prstima pretvoriti u odličnu priču. Granicu sam ipak morao negdje podvući; knjige neću dirati, neka uživaju u zaslужenom odmoru i u miru skupljaju prašinu.

Nakon dva-tri sata iščitavanja šturih povijesnih činjenica i gotovo cijele kutije cigareta, entuzijazam mi je rapidno gubio na obujmu. Centurion ovaj pobijedio nekog bezimenog onog, malo Ilira, malo Germana, još manje Slavena. Sve u svemu ništa, barem ništa zanimljivo.

Paleći novu cigaretu kliknuo sam na posljednji članak na ovoj stranici Google: "The Battle of Mursa Major". Otvoreni tekst nudio je, slično kao i prethodni, opis bitke u tri bljedunjave rečenice; "Bitka kod Murse; 351. g. Konstancije II pobijedio usurpatora Magnecija, nakon što je Silvan, tribun u usurpatorskoj vojsci prebjegao na "pravu" stranu. Nakon bitke, osječki se biskup kleo na majčine oči da su mu anđeli najavili veliku Konstancijevu pobjedu u ime kršćanstva."

Još jedna slijepa ulica, šteta što bitka nije Major umjesto Murse. Taman sam krenuo ugasiti preglednik i ipak dati priliku televiziji, kad me dubok hladan glas sledi usred pokreta.

"Znaš, Bruno, nisu baš sve činjenice zapisane u povijesnim spisima!"

Nejasna silueta klizećim pokretom beskrajno polako izade iz tame ugla sobe i poprimi malo, ali samo malo jasniju konturu.

Sleđen od straha i nevjerice, glupavo sam buljio u nepoznatog gosta, usta otvorenih poput ulaza u tunel.

Stranac se nasmije i očinskim me glasom upozori: "Diši, mozak lakše radi kad mu je kisik dostupan!"

Nesvjesno sam ga poslušao i udahnuo duboko. Mucajući sam promrmljao: "Tko ste vi? I što radite u mojem stanu?"

Ignorirajući moje pitanje, nepozvani gost pomakne veliku fotelju i sjedne do prozora nasuprot mene: "Nego, pišće, nećeš li ponuditi gosta čašom vina da se osvježi nakon dugog putovanja?"

Još uvijek gutajući knedle, odmahnuo sam glavom: "Nemam vina. Pivo?"

Zagonetni posjetitelj iskrivi lice u kiselu grimasu: "Pivo! Pobogu, pa zar još netko na ovom šugavom svijetu pije tu barbarsku pišalinu? Ne, ne, nećemo piti pivo ove večeri."

Tada je gost napravio nešto što me uvjeroilo da će, ako preživim, imati odličnu ideju za priču. Ispružio je ruku kroz staklo prozora i nakon par trenutaka izvukao prašnjavu bocu, očito crvenog vina i dva bogato ukrašena srebrna kaleža. Posložio je sve uredno na stolić i, zadovoljno klimnuvši glavom, do vrha napunio krvavo crvenom tekućinom oba kaleža. Otpivši veliki gutljaj, gost odloži kalež na stol i baci nehajni pogled prema, očito mojem, vinu: "Pivo. Svašta...", promrmlja. "Dakle, gdje sam ono stao? Ah da,

bitka kod Murse. Prekrasan grad, jesи ли bio kada? Ne? Šteta. Dakle, stvari koje pišu u povijesnim knjigama i na tom tvom stroju nisu baš potpuno točne..."

Trenutak, dok je gost zamišljeno pogledao kroz prozor, iskoristio sam da otvorim novu kutiju cigareta i zapalim zasigurno ne zadnju cigaretu ove noći. Gost se polagano okrene i započne neobičnu priповijest.

- 1 -

Valent, biskup od Murse, sjedio je u velikoj drvenoj stolici, ukrašenoj crvenim baršunom i rezbarijama. Gledao je s nevjericom u *vražju spodobu* kako pregledava njegove stvari i zlokobno se smješka. Disao je duboko i svakim izdahom stisnuto mu je grlo proizvodilo nekontrolirane cvileže straha. Znoj mu se slijevao preko debelih crvenih obraza, kapljice slane guste tekućine kao da su namjerno pratile mrežu plavih kapilara.

Gost podigne srebrni kalež i otpije veliki gutljaj začinjenog vina. Glasno cmokne i kroz smiješak se obrati svom sugovorniku: "Valente, Valente, nije tebi ni toliko teško, sve to dijeljenje Božje pravde dobro se isplati. Ponekad pomislim da sam odabrao pogrešnu stranu."

Valent se nervozno promeškolji na stolici i rukavom prošivanim zlatnim nitima obriše znoj s čela: "Ne mogu se požaliti. Iako je Božje djelo samo po sebi dovoljna nagrada, ovaj pastir našeg Gospodina ponekad prihvati kakav milodar griješnika..."

"Dobri Valente, ne moraš na mene trošiti svoje slatke laži. Ostavi takve priče za svoje stado. A koliko su milodari skromni, vidim i sam. Toliko si izmučen svojom skromnosti da jedva hodaš, a sve ovo zlato u koje si se obavio je samo veličanje Njega?"

Valent je nervozno gnječio svoje tuste prste obložene zlatnim prstenjem i oborenih vjeđa pogledavao u neobičnog gosta. *Nešto je neobično u njemu, kao da nije zapravo tu. Kao da mogu vidjeti kroz njega,* pomisli i nastavi na glas: "Ne znam na što mislite. Ovo nije moje privatno vlasništvo, sve to pripada Gospodinu, a ja sam samo privremen..."

Gost ga prekine usred rečenice žustom pokretom ruke, a onda ustane i odmakne zavjese s velikog prozora, pustivši svjetlo u raskošnu prostoriju. Oči biskupa, iscrpljene od alkohola i neprospavane noći, zasuze se od nenadanog napada svjetla. Cijela mu se prostorija zamuti i tek nakon nekoliko gotovo nekontroliranih treptaja uspije istjerati suze iz očiju. Bacivši pogled kroz prozor, gost otpije gutljaj vina, okrene se prema Valentu i zlokobno se nasmiješi. Vitka silueta jednostavno odjevenog muškarca ocrta se na svjetloj pozadini, mjestimično gubeći konture. U treptaju oka stvori se ispred Valenta koji je sad već bio bolesno bliјed.

"Biskupe dragi, meni nećeš zamazati oči svojim propovijedima, ja točno znam što radiš i kakve su vrste milodari koje tako nevoljko primaš."

Gost se unese Valentu u lice toliko blizu, da se biskupu pogled ponovno zamutio: "Zato šuti i slušaj što govorim, jer ćeš imati

samo jednu priliku da ne završiš tamo gdje si, svojim ovozemaljskim služenjem Gospodina, zaslužio." Silueta nestane i pojavi se, gotovo potpuno prozirna, u stolici nasuprot znojnog biskupa.

"Odlično, vidim da mi sad posvećuješ svoju pažnju. Biskupe, imam jedan poslić za tebe. Uдовoljiš li mi, bit ćeš obilno nagrađen i tvoje će se ime tisućljećima spominjati u povijesnim spisima. Slavit će te kao najvećeg biskupa kojeg je ova zabit ikad imala. A ako sve prođe po planu, možda tvoj Bog zažmiri na tvoje grijeha. Ako ne, tisućljećima ćeš umirati u teškim mukama, da bi, kada konačno umreš, završio u onim mukama koje ti je taj tvoj Bog zacijelo već odredio..." Gost cmokne usnama, zlokobno se nasmije i dovrši potpuno tiho: "Kod mene."

Poprimivši ponovno čvrstu formu, gost obliže tanke usne, nagne se preko stola i takne Valenta prstom po čelu. Zasljepljujuća bol presječe mu dušu poput munje i na beskrajno dugi trenutak prikaže mu djelić sudsbine. Boreći se s grčevima, Valent polagano otvori oči i promuca: "DA! Da. Da... b... b... biiilo što. Samo nemojte da se bol vrati."

Gost, sada s izrazom lica koji Valenta podsjeti na iskrenu dječju radost, razvuče usne u osmjeh i veselo prošapće: "Odlično, Valente, odlično. Znao sam da mogu računati na tebe. Slušaj, morat ćeš..."

Velika siva kobila uz njisak se zaustavi zavitlavši prašinu oko Silvana i Jana. Omanji tamnoputi izvidnik spretno skoči iz sedla i ostavi konja neka se brine sam za sebe.

"Tribune!", obrati se Silvanu, pokušavajući dubokim disanjem smiriti tutnjanje srca u prsim, te samo klimanjem glave pozdravi Jana. "Promatrači su primijetili kretanje trupa na sjevernoj strani rijeke. Dvije cijele legije i tri puta deset tisuća plaćenika."

Silvan se zagleda prema rijeci i zamišljeno odmahne glacom: "To me ne zanima. Koliko imaju onih prokletih anđela?"

"Ne znamo. Još ih nisu prizvali", nervozno se premjesti s noge na nogu: "Sutra će doći do rijeke, najvjerojatnije će ih prizvati odmah zorom."

Ne skidajući pogled sa žarko narančaste kugle na obzoru, Silvan cmokne jezikom. Izvidnik se nervozno promeškolji i uputi upitan pogled Janu. Ovaj samo klimne glacom i izvidnik se velikim skokom nađe ponovo u sedlu i odmah odgalopira iz kampa. Približivši se tribunu, Jan mu stavi ruku na rame: "Silvane, sve je u redu, svi znaju svoj posao. Nema razloga za brigu."

"Šamani?"

"Šamani su spremni. Scota je noćas prijavila nekakve manje probleme s demonima, ali uvjerila me da je danas sve u redu." *Uopće me ne sluša*, pomisli, *nikad ga nisam video ovakvog*. "Tribune, nema razloga za brigu. Njihov je bog premlad da bi uspio poraziti naše bogove i demone. Sumnjam da

će uspješno sazvati dovoljno anđela, ako želi da budu jaki. Sigurno ne dovoljno da bi nadvladao našu moćnu silu!"

Silvan samo klimne glacom i nastavi gledati u daljinu. Jan makne ruku sa zapovjednikovog ramena i polako se okrene prema krugu vojnika oko vatre. *Osim ako ti znaš nešto što mi ostali ne znamo*, pomisli.

"Jane, pošalji mi Scotu u moj šator."

"Odmah!" Jan pogledom odabere jednog vojnika iz kruga i ovaj odmah otrči prema malom šumarku u kojem se nalazila većina šamana. Miris pečene slanine ispunjava Janove nosnice, a brundanje iz trbuha podsjeti ga da još nije doručkovao. Sjedne na poveću kladu pored vatre i nožem odreže komad vruće slanine, zamota je u pogaču i zagrise. Bacivši još jedan pogled prema tribunu, zamišljeno odmahne glacom.

Bljedunjava prilika odjevena samo u ritualne crteže i omanji komad kože oko pasa uđe u trobrodni šator i zatrepče kapcima, pokušavajući priviknuti oči na tamnu unutrašnjost. Nakon par sekundi, ugleda tribuna kako sjedi za stolom, zamišljeno gledajući u komad žutog papira: "Tribune?"

Silvan naglo digne pogled i iznenadeno reče: "Ah, Scota! Sjedni, molim te. Vina?"

"Hvala. Tražili ste me?" Scota dohvati vino i nekušano ga ostavi ispred sebe na stolu.

"Jan mi je spomenuo nekakve probleme s demonima. Nadam se da je sada sve u redu?"

"Da. Iz nekog razloga keltski demoni nisu odgovarali na prizivanje. Na trenutak mi je izgledalo kao da je došlo do nekakve promjene u panteonu." Scota napravi pokret rukom, kao da će posegnuti za kaležom, ali se predomisli i nastavi: "Ne, tribune, ne znam što se zapravo dogodilo. Sada je sve pod kontrolom."

Silvan ju je pažljivo promatrao, pokušavajući probiti mrtvu, bezizražajnu masku i uhvatiti kakvu naznaku osjećaja. No, Scota je bila potpuno hladna i savršeno samouvjerena kao i uvijek. *Ponekad me ti šamani plaše, pomisli. Kad bih barem mogao znati što se sve kuha iza tih hladnih očiju.*

"U redu. Sutra krećemo u napad. Tri sata prije zore želim potpuni izvještaj."

Scota ustane od stola, klimne glavom i krene prema izlazu.

"Scota!", Silvan je zazove. Šamanka se okrene i, podigavši obrvu, uputi mu upitan pogled.

"Čuvaj se sutra, imam osjećaj da nešto nije u redu, kao da... Nema veze, samo pripazi."

Na trenutak mu se učini kao da je smiješak preletio punim usnama mlade šamanke, a u očima zabljesnula iskra simpatije. Vrata šatora se otvore i Scota nestane u prozoru svjetla. *Tako mlada, a toliko breme nosi. Svi ti mladi životi vise na niti, a ja sam taj koji će najvjerojatnije tu nit presjeći. O Mitra, daj mi snage...*

Ponoć ga je našla nad stolom, provjeravajući grube karte uz slabo svjetlo dotrajale svijeće. Odjednom ga preplavi osjećaj da ga netko gleda. Brzinom neočekivanom za čovjeka njegove velike konstitucije, Silvan izvuče mač iz korica i naglo se okrene, sijekući zrak na mjestu gdje je trenutak prije stajao tajanstveni promatrač. Mutna silueta u desnom brodu velikog šatora polako je poprimala jasne linije: "C, c, c... Silvane, čovjek tvojeg ranga trebao bi noći trošiti na lijepе žene i dobro vino, a ne planirajući bitku koja je već izgubljena."

"Tko si ti i što radiš u mom šatoru?", upita tribun ogledavajući se prema ulazu.

"Ne brini za stražu, ne mogu čuti ništa. A tko sam ja? Pravo je pitanje: kako ti mogu pomoći da preživiš predstojeću bitku? Ti i tvoji dragi vojnici." Skrenuo je pogled prema svijeći, a plamen poskoči i obasja unutrašnjost šatora. "Zapravo, pravo je pitanje što si spremjan žrtvovati da spasiš svoj život?"

Voden mnogogodišnjim iskustvom, Silvan ispravno procijeni da mu mač neće biti od velike koristi, te ga uhodanim pokretom spremi u jednostavne korice. Uzme sa stola bocu i uz podignutu lijevu obrvu upita svog neobičnog gosta: "Vina?", pa ne čekajući odgovor natoči dvije čaše. Ostavivši jednu na grubom stolu, naiskap ispije gotovo sve crveno vino iz druge. Tribun izvuče tronožac ispod stola, sjedne i nehajnim pokretom glave pokaže na veliki stolac na čelu stola.

Gost na trenutak zatitra i odjednom se stvori u stolici držeći čašu u ruci: "Hvala na gostoprимstvu." Otpije gutljaj vina i iskrivivši lice u kiselu grimasu ironično nastavi: "Pitam se, kako će te samo nagovori da ostaviš sav taj luksuz? Što te zapravo drži u ovoj jadnoj vojsci lažnog cara? Sigurno ne vino."

"Što me zadržava? Čast, prisega, i...", otpije gutljaj vina: "I vino." *Moji vojnici i Scota.* "Što zapravo želiš od mene?"

Gost bez ikakvog zvuka stavi noge na stol i nasmiješi se: "Želim ti spasiti život, no prije svega želim da car, pravi car, pobijedi u ovoj bitci. A pobijedit će bez obzira na ishod ovog razgovora." Zadnju rečenicu izrekao je takvim glasom da Silvana prođu trnci i na trenutak mu se učini da mu je srce stalo.

"Sumnjam da bi bio ovdje i trošio vrijeme na malog tribuna da ti nisam potreban. Zato reci što želiš i koliko će me to koštati ili zatreperi i nađi nekog drugog za razgovor. Ja moram planirati bitku za sutra", tiho mrmljajući nastavi više za sebe, nego za gosta: "Pa bila ona i izgubljena."

"Ha, ha, ha! Zato volim vojnike. Tako su praktični. Dakle, da preskočim prijetnje strašne i obećanja krasna. Dobro, tribune. Želim da izdaš svog lažnog cara i prijeđeš na njihovu stranu."

"Njihovu?"

"Ha, ha! Tebi ništa ne promakne. Da, na njihovu stranu. Recimo da sam ja nepristrani promatrač s ciljem." Veseli osmijeh u tren se pretvori u smrtno ozbiljan izraz: "Dakle, ono što trebam od tebe je da u pravom trenutku nestaneš, zajedno sa svim

svojim dragim vojnicima. Dobro, ne svima - jednog ćeš morati žrtvovati, ali što je jedan mali vojnik kada ćeš spasiti sve ostale. Onda, tribune, što kažeš? Jesi li spreman pogaziti svoju riječ i uništiti svoje ime za svoje male odane vojnike?"

Silvana, do sada potpuno hladnog i bezizraznog lica, odjednom preplavi osjećaj nemoći i briga se pojavi u umornim očima. Prije no što je uspio progovoriti, tajanstveni gost nastavi: "Da, skoro sam zaboravio. Sva bogatstva i dug, miran život za sve..."

Razvukavši usne u ironičan osmijeh Silvan dovrši rečenicu: "Duga teška smrt u suprotnom?"

"Hm, to se podrazumijeva. Znači, dogovorili smo se. Ne, ne prekidaj me. Vidim sve u tvojim očima. Zato slušaj, morat ćeš..."

- 5 -

Muškarac jake građe odjeven u bogato ornamentiranu odoru uđe u tamu crkve. Ogleda se i nevoljko klekne na jedno koljeno, te se brzo prekriži. Gegajući se poput čamca, biskup izroni iz tame i stane ispred cara.

"Biskupe, možda ne znate, ali bitka samo što nije počela. Što je toliko važno da ne može sačekati do sutra?", ignorirajući ispruženu ruku ustane i hladno se zagleda u biskupove crvene oči.

"Zapravo, Konstancije dragi, bitka je već gotova. Ja sam te pozvao da ti javim sretnu vijest."

"Ali kako? Magnecije nikada ne bi odustao, ne dok god i jedan vojnik pod njim stoji na nogama."

"Da, ali potpuno je druga stvar kada te bogovi napuste. A dogodit će se upravo to, točno onako kako mi je Gospodin navjestio noćas." Valent se okrene i teško vukući noge kreće prema sakristiji. Car ga sumnjivo pogleda i pomisli: *Ili mi se učinilo ili je zastao samo na trenutak prije nego je rekao Gospodina.* Ustavši, car polagano kreće za njim.

"Ti ćeš, Konstancije, u zoru izjahati sa svojim trupama do rijeke", nastavi Valent, "gdje ćeš povesti svoju vojsku u najveću pobjedu u povijesti."

"Znači, pobijedio sam!?", Konstancije ga upita sumnjičavo.

"Ti si pobijedio? Ne, Konstancije, Gospodin Bog je pobijedio. No u to nikad nije ni bilo sumnje. A ti ćeš, care, pronijeti Njegovu slavu kroz cijelo Carstvo!" Biskup se okrene i ispruži ruku prema caru, koji klekne i, konačno uvjeren, poljubi masne prste, šapćući: "Da, Oče."

- 6 -

Zvuk stotine rogova najavi jutro. Nepregledne mase vojnika polako su se približavale rijeći. Bez glasa, samo zvezket oklopa i tisuće udaraca nogu o prašnjavo tlo. Stari umorni bogovi na ramenima jednih, novi mladi Bog u srcima drugih. Dvije rijeke ljudi zastanu na obalama moćne rijeke Drave i sve utihne. Beskrajno dugi trenutak tišine i

spokoja prekida je samo povremeni lavež pasa u daljini. Odjednom, mladi Bog pusti s uzda moćne anđele, stotine njih bešumno polete u čarobnom plesu. Vatreni mačevi zaplešu svoj ples na nebu, zasjenjujući crveno jutarnje sunce svojim žarom.

Car visoko podigne mač okovan srebrom i uperi ga preko rijeke prema vojsci usurpatora. Tisuće njegovih vojnika ispusti trijumfalni urlik koji se razlomi kroz tišinu.

Na brežuljku iznad pobunjeničke vojske, Scota podigne ruke u zrak i ispusti neprirodan uzvik. Svećenici, auguri, šamani i druidi, te sva sila viših i nižih magova, vračeva i vještica odgovore njezinu zovu. Spojivši ih sve u magičnu vezu, Scota preuzme na sebe kontrolu svih prizvanih bića. Zrak je pucketao od magije i nevidljive energije. Na nebu, nasuprot vojsci anđela tamni su obrisi počeli poprimati čvrste oblike. Demoni i zvijeri svih oblika i veličina polako su se gomilali ispred nevidljive barijere Scotinog energetskog polja. Glavna šamanka duboko udahne i spremi se pustiti moć starih bogova i demona na nekoliko puta manju vojsku anđela. Kad završe s anđelima, obrušit će se na nezaštićenu vojsku i jednom zauvijek završiti s mladim Bogom. Scota skupi svu energiju svojih poganskih podanika. Napor joj natjera graške znoja na čelo, a ruke joj se počnu nekontrolirano tresti. *Još trenutak, još samo trenutak. SAD!* U tom trenutku vrh sulice probije joj prsa i uz vodoskok krvi izviri skoro pola lakta van. Grgljajući krv, Scota osjeti kako ju netko diže u zrak i baca niz brdašce. Bljesak propara zrak i svi se

šamani i svećenici u istom trenutku sruše na zemlju. Jan baci pogled na obalu rijeke. Točno u trenutku kad gotovo deset tisuća vojnika uz bljesak nestane s prve linije.

"Sretno, Silvane! Čekat će te na obali jedne druge rijeke." Desetak mačeva suboraca, sad već bivših, probode mu tijelo. I Jan se sruši sa smiješkom na licu i tugom u očima.

- 7 -

Andeli se u stotinama obruše na nezaštićenu Magnecijevu vojsku. Vatreni mačevi sjekli su nemilice kroz čelik, kožu tkivo i kosti. Miris spaljenog mesa širio se zrakom. Krv je tekla u potocima i obojila rijeku. Nakon nekoliko beskrajno dugih trenutaka, Magnecije povede svoj odred konjaništva i, probijajući se prema neprijateljskim postavima, počne polako uspostavljati red u izdanoj vojski. Iskusni vojnici prihvate pozive cara i krenu u borbu za goli život. Napadi andela polako su slabili, a sama su spiritualna bića počela gubiti svoju fizičku formu. Bitka je polako prerastala u običnu bitku ljudi koji su se sada borili za svoj život. No, šteta je već bila učinjena. Tisuće palih vojnika bili su nenaknadiv gubitak Magnecijeve vojske i bitka je bila izgubljena. Rogovi zasviraju znak za povlačenje i bitka se pretvori u divlji bijeg. Konstancije zauzda svog konja i povikne: "Pustite ih neka bježe. Pobjeda je naša!" Trijumfalni uzvik prołomu se rijekom i

nadglasa jauke i bolne uzvike tisuća ranjenih i umirućih.

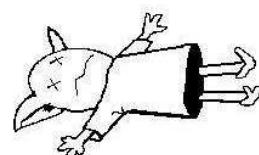
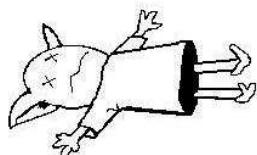
Bacivši zadnji pogled na krvave obale rijeke, Konstanciju se učini da vidi nejasnu siluetu kako stoji usred mora mrtvih tijela. Konj, još uvijek nemiran od bitke, nervozno se pomakne i caru pogled na trenutak odluta. Uspostavivši kontrolu nad konjem, ponovo potraži čudnu spodobu, ali polje je bilo potpuno pusto.

- Kraj -

Sjedio sam zamišljen nad kompjutorom i pokušavao srediti misli koje su letjele. Pitanja na koja nisam znao odgovoriti gomilala su se u stotinama.

Zapalio sam zadnju cigaretu i otpio gutljaj (odličnog) vina. Ukrizio sam prste na rukama i uz jezivi zvuk ispucao zglobove. Postavivši prste na tipkovnicu još sam se jednom prisjetio njegove zadnje rečenice i započeo priču.

"Odlično, Bruno. Znao sam da mogu računati na tebe. Slušaj, morat ćeš..."

Još jedan debitant u "Parseku" je Zvonko, a predstavlja nam se s dvije minijature. O njemu inače ne znam puno, osim što je pasionirani igrač goa.

Zvonko Bednjanec

PLAVO-SVIJETLOZELENO-ŽUTONARANČASTO-BIJELO-PLAVA

I pokrenuo je svih svojih stotinu nogu.

Stvar je uvježbanosti. Podloga jest skliska. Noć jest rana. Ali ide to. Dio puta po dio. Bude li odlučan, noćas bi mogao i stići.

Noćno nebo bilo je plavo. Bezbroj energetskih komešanja, vrtloženje zraka, toplije grudice plina u uzdizanju. A dalje, zvijezde. Sve on to osjeća, taj elektricitet, tu energiju, što je on, što je život.

Niže i oko njega, tamni oblici stijena su se nizali. Kao planine, ulančavali su svijet. Spuštao se sa prijevoja već tjednima i bližio se dnu Doline života.

Po ulančanim stijenama, a posebno u Dolini, polako su se budila energetska pražnjenja. U mnogim nijansama, posvuda. I on je ujačao svoju energiju, življe nastavio.

U stvari nije koristio sve noge. Nožice dvadeset-dva-desno i četrdeset-osam-desno porezale su se na prijevoju. Ona trideset-devet-ljevo krivo je stala, uf, boljela je i dok bi bila skvrčena. Bol će nestati kad će doći do svoje Plavo-svijetlozeleno-žutonarančasto-bijelo-plave, kada se budu ucijelili. Njegov zeleni spektar bujnuo je na tu pomisao.

Svijet oko njega bio je simfonija. Boje su se okupljale, komešale, međudjelovale. Sve kombinacije, sva toplina, sav život. Energija u svojem postojanju.

Nožice su brže tapkale. Bio je već dovoljno blizu da bi ju mogao osjetiti. Gdje je njegova Plavo-svijetlozeleno-žutonarančasto-bijelo-plava? Je li stigla? Da li je još na putu? Sudbina ih je vezala u toliko ovakvih okupljanja, a još stotine im predstoje. Joj, kako je divno energizirati kroz prostorvrijeme!

Tražio ju je među svim tim bojama, osjećao za njom. Njegova najdraža...

Što? Usmjerio se bolje, uzdigao se na trideset dvije zadnje nožice, što je skoro trećina, kad se oduzmu one tri. Pa ono je njegova Plavo-svijetlozeleno-žutonarančasto-bijelo-plava?! Pa što radi s Plavo-žuto-ljubičasto-svijetložuto-zelenim? Je li ono njeni žuto u njemu i njegovo žuto u njoj?

Samo se stropštalo na pod. Boli! Noge prvenstveno, ne valja padati sa visine! Što je to? Zašto?

Nije znao što da radi. Da se vrati? Ali toliki je put prešao. Da ode tamo? Možda mu se samo učinilo? Što da radi?

Samo je išao, u krug. Energetski nivo mu se srozao, barem za dvije razine. Nitko ga nije primjećivao, svi su samo prolazili pokraj. Jao, zašto sam od ovdje? Zašto nemam... Recimo dvije noge (jer šezdeset četiri su ga sada boljele), pa odmah sve prekoračim u jednom koraku? Zašto je moje sunce takvo, pa

ne smijem hodati za dana, ranije bih stigao, svoju dragu zadržao... Zašto nisam od krvi i mesa, samo bi ljubav iz mene mogla isijavati, ne bi me ostavila...

Vrtio se još noćima u Dolini života, no zatim je po prvi put otišao sam. Odlazio je tjednima, pokušavajući ne misliti na Plavo-svjetlozeleno-žutonarančasto-bijelo-plavu.

Uzaludno.

Zvonko Bednjanec

DEVETA PATKA

Na samom rubu svemira, u krajnjem kraku galaksije, na posljednjem planetu sustava, ima jedno brdo. Tek obrasio travom, po nečijim mjerilima doista veliko brdo, s trošnom je drvenom kolibom na vrhu. Koliba je bez prozora, s dimnjakom iz kojeg se uzdiže dim. Jedan ogroman, višetonski puž bijele boje s plavim tufnicama se uzdiže tim brdom, svojom pozamašnom tjelesinom napreduje prema toj drvenoj kolibi, a koja ga svojom zapreminom niti teoretski nije u stanju ugostiti.

Hoće li se danas itko od njih dosjetiti? pomislio je puž. *Hoće li se itko istaknuti?*

Morate znati da uspinjanje jednog višetonskog puža traje. Iako u opustjelom travnatom krajoliku, mnogo se toga dešavalо pred njim. Svakakve letave stvari su kružile

nad kolibom i ostavljale svoje šarolike i višekrake putnike. Jedno od njih se samo pojavilo pred ulazom, okruženo jarkom bijelom svjetlošću. Pred kolibom su svi bili pomno pretraženi brzim pogledom tronogog i četverorukog čudovišta s rogovima, te s toliko opreme po sebi da mu ne biste poželjeli ispričati vic ni za najsvjetlijeg dijela dana.

Na posljetu, puž je stigao do kolibe. Klimnuo je rogom u znak pozdrava i ušao. Ono što je bilo zanimljivo, kako je pognutu i teško prolazio vratima, tako je njegova tjelesina iz sluzave i nagomilane mase postajala kljunom i glavom i perjem, prava pravcata Velika Patka je ušla unutra! Ali nisu to bili pravi kljun i glava i perje - više nekako energetski, nedodirljivi. Velika Patka se dogegala do polukružnog stola za kojim je

ostalih devet, također transformiranih patki, već sjedilo na svojim mjestima.

Vanjska vrata su se zatvorila. Rogati je ostao vani i objesio natpis ARHITEKTONSKA RADIONICA - NE SMETAJ, opasno se postavio pred vratima. Ne da ima ičeg što bi ga moglo savladati, ne da postoji išta što bi moglo ozlijediti spodobe koje su upravo ušle unutra.

"Razlog zašto se nalazimo ovdje jest", krene Velika Patka bez pozdrava i uvoda, "sve veći je broj grešaka i manjkavosti u našim proizvodima." Svih devet posjednutih pataka promatralo je njezino geganje, lijevo-desno. "Garantni rokovi se produžuju, troškovi rastu. Bogovi su nezadovoljni - eone posvećuju nekom svemiru - bez rezultata." Tišina se orila. "Vi znate kakovi su nezadovoljni bogovi, zar ne?" Gromoglasna tišina. "Zna li netko u čemu se nalazi greška?"

Pogledi devet pataka letjeli su stolom. Napetost je vidljivo rasla, jer ovo je ipak arhitektonska radionica, i oni bi trebali imati odgovor. Tada se ipak javila zubata patka s naočalama. Jasno, svi znamo da patke nemaju zube, ali ova je baš izgledala kao da joj ovi prednji malo strše van...

"Ja mislim, ovaj, ja mislim da su svemiri postali sve više monopolarni", reče zubata patka.

"Obrazloži", naloži Velika Patka.

"Svaki svemir se zasniva na pretvorbi energetskog i materijalnog", reče zubata i popravi krilom naočale. "U nekoliko zadnjih slučajeva, radio sam na izrazito materijalno-materijalnim. Energetska razina je niska i tada

se stalno dešava borba za prevlast nad materijom. Ratovi, novac, ropstvo, sve to... Ja mislim."

"Daj nam primjer", ponovno naloži Velika Patka. Susrevši se s prestravljenim pogledom zubate, ponudi i prijedlog: "Recimo, dvonožac Mirko ide na ljetovanje."

"Mirko ide na plažu na ljetovanje", ustrašenog pogleda krene zubata. "Samo kopa po pijesku i moru i sprema ih u džepove. Ne gleda Mirkicu, nije mu zanimljiva. Ne razmišlja o bitku svemira."

"To ne može biti", javi se mrzovoljna patka. "U materijalno-materijalnom barem znaš sa čime radiš. Sve ovo ostalo je nula. Samo ovako nešto valja..."

"Kada bih stvarno išao raditi", mrzovoljnoj upadne brkata patka u riječ, "radio bih s materijalno-energetskim svemirom. Tu je puno lakše ostvariti ravnotežu. Kada se tako radi, svejedno je je li konstrukcija svemira petardno-skupljajuća..."

"Joj, znate kaj", javi se patka stvarno finog energetskog perja. "To supać zvuči, ali onda dobijete to da onaj Mirko dvonožni, znate, njemu je plaža čist fajn, ali on ne skida pogled sa svoje Mirkice, a ni prste, ak smijem reći, pa na kraju niš od bitka svemira. A ratovi i to? I dalje je tu. Jer novcem se kupi Mirkica."

"Jedina ispravna postavka organizacije svemira odnosi se na energetsko-materijalno." Bio je to dubok glas patke tanjurastog kljuna. "Bića uzdignuta iznad potrebe zadovoljavanja materijalnog postižu znatno viši stupanj poimanja..."

"Ja ne slagati s tim..." suprotstavi se patka šiljatih ušiju.

"To ne može biti", javi se mrzovoljna patka, ali šiljatouha je nadglosa, nastavi: "Energetsko-materijalno ne baviti toliko sa materijalno. Kontrolirati, također. Kontrolirati kako drugi misliti. Kontrolirati drugi da kontrolirati što drugi misliti. Mirko i Mirka stalno na plaži, malo jesti pjesak i more, jer oni stabilno bio-polja, izmiješana, zajedna. Njima sunce dovoljno. Oni ne misliti o tome kako biti patka."

Spremna patka ugledala je trenutak tištine i zaskočila skup. "Moj odabir bi uvijek bila energetsko-energetska postavka, da, da. Malo sirovine, puno energije, bez previše gnjavljenja, da. I onda ja odabirem Veliko Skupljanje opciju i svi uče kako to treba."

"Daj ne kenjaj da to radi! To nikad ne radi", javi se mrzovoljna.

"Kaj ne radi?" povikne spremna.

"Je, pa to je baš tak", opet se javi patka s finim perjem. "Ali ni tu Mirkec nije nekaj, on lebdi kroz plažu i kroz vodu, ne gleda Mirkicu već se smjesti na najbolje mjesto za energije mora i pjeska i sunca. I kaj? Kaj da se brine? Nema tu priče o bitku i bla-bla. To je tek jasno."

Tišina se opet začula u prostoriji. Svi su se nekako zagledali u Veliku Patku. Očekivali su nešto. Za čudo, ona se i oglasi:

"I? Koje je rješenje?"

Odgovor nije došao. Svi su sjedili pokunjeno.

"No dobro", reče Velika Patka: "Sve ste rekli. Svaki svemir je pretvorba: od pra-

atoma-amebe do čistog energetskog bića. I obratno. Svaki svemir ima i svoju konstrukciju: veliki prasak ili skupljanje, DNA spirala, dva pola s interferirajućim sjenama i slično. Sve po narudžbi božanstva investitora. Dobro?"

Tišina.

Dajte više, pomisli Velika Patka. Bilo tko. Bilo što.

"Trebamo nešto novo, zar ne?", upita ih Velika Patka. "Nova premla? Ne samo navedeno?" *Dajte, patke! Pred kljunom vam je!*

Ništa.

"Što radi svemir osim navedene pretvorbe?", upita Velika Patka. "Stari, zar ne? Ako stari, što nam je treća premla?"

Najednom se javlja deveta patka, ona koja je do sada šutjela: "Mi ne znamo. Biste li nam pomogli?"

Velika Patka je pogledala u sve te bezvrijednosti oko sebe, što su je molečivo gledale.

"Spin uzrasta. Bića koja pomažu drugim bićima da se razviju. Bića koja pomažu procese pretvorbe svemira."

Ništa.

"I naravno, spin raspada. Bića koja kradu uzrast drugima. Kradu energiju ispravnog slijeda. Uništavaju civilizacije, ubijaju vrste i podređuju ih sebi. Time čine ravnotežu pozitivnog i negativnog."

Ništa.

Velika Patka se zagledala u jednu točku u podu. Mora to sad učiniti. Doista, nema druge.

Velika Patka je izvukla materijalno energetski nož i krenula prema svojim učenicima. Neke su patke pokušale s bježanjem, neke pokušale nadmudriti rogatog na vratima. S istim ishodom.

* * *

Ogroman puž s plavim tufnicama nalazio se pred drvenom kolibom u društvu čudovišta s onoliko opreme:

"Jeste ih, šefe?"

Puž je klimnuo svojom kolosalnom glavom.

"Da ih sakupim i pošaljem natrag?"

Puž je tužno pogledao negdje prema dolje: "Ovaj put ne, Jaki. Ovaj put sam ih za stvarno."

Rogati se pokunjio. Nije mu bilo jasno. "Ali, šefe, ovi su bili blizu?"

"Nema ti 'blizu' kod nas pataka. Ili jesi, ili nisi." Puž je krenuo svojim spustom niz brdo.

"Sve je to samo zbog devete patke, zar ne šefe?", čulo se još.

* * *

Pitanje je do kojeg će zaključka doći znanstvenici svakog svemira kada otkriju da su jedino patke organizam i vrsta sposobna preživjeti u svakom biotopu, gotovo svakog svijeta. Mnoge vrste zatim pokušavaju promjenom genetskog ustroja maksimalno se približiti ovom idealu. Ali, patka nije kljun i

glava i perje. Patka je ideja! Ne možete misliti kao patka - morate biti patka!

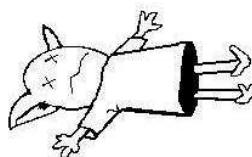
Nije ovo prvi put da je morao počistiti cijelu radionicu. Za zbilja počistiti. Strašna je to pomisao, koji je put svako od tih bića moralo proći, što je to što jedinka mora učiniti da bi nadrasla svemir u kojem živi? Preživjeti njegovu smrt? Put kojim se biće uzdigne do razine boga? Ali, u zadnje vrijeme, ti mladi bogovi... Tako izgubljeni...

Ne možete za stvarno ubiti boga. Čak niti mladog. Ovi će opet biti vraćeni, zasijani u neki mladi svemir. Neka još jednom započnu ciklus. Možete misliti što će sada morati saslušati od njihovih roditelja.

Sve češće se to dešava. Svemiri bez potomaka. Naravno, svi krive njegov ured. Pitanje koje si on stalno postavlja je, kakvi su to roditelji koji ne uspijevaju stvoriti djecu, bogovi svoje nasljednike? Ili se stvarno temeljna ideja istrošila, taj bitak utjelovljen u najsvetijem simbolu? Je li vrijeme Patke pri svojem kraju?

Stalno je u svemirima nalijetao na kravu. Sveta krava ovo, sveta krava ono. Je li to neki rudiment prošlosti? Suptilna igra većeg igrača? Predznak nadolazećeg?

Kada bi morao birati... Značajniji oblik? Dikobraz, možda? Deva? Ne. Nije to to... Ne može biti.

Počasni gost prošlog Sferakona u svojem je eseju *A User's Guide to the Postmoderns* (1986., "Asimov's") podijelio autore SF-a na tzv. humaniste koji pišu "knjišku, često svjesno literarnu književnost, usredotočenu na ljudske likove koji su općenito krhki i grješni, koristeći žanr za istraživanje velikih filozofskih pitanja, ponekad religijske prirode", odnosno cyberpunkere čija djela su "stereotipno označena posve ostvarenom high-tech budućnošću, 'nabijenom' prozom, punkerskim stavovima, uključujući antagonizam prema autoritetu, uz briljantne inventivne detalje."

MICHAEL SWANWICK: VOLIM KRATKE PRIČE

Razgovarao: Boris Švel

"Parsek": Proteklo je dvadesetak godina od Vašeg poznatog eseja *A User's Guide to the Postmoderns*. Sto se od tada izmjenilo?

Swanwick: Pa, od tada je bilo puno promjena, pojavilo se dosta novih radova. Rekao bih da je najveća promjena u tome što novi pisci koji dolaze ne očekuju kao grupa puno od znanstvene fantastike, od svojih karijera. Ne nadaju se potaknuti ikakvu ozbiljnu promjenu i razlikovati se, kao što onomad mi jesmo. Ujedno, danas je više ljudi u izmiješanim žanrovima, pa je lakše čitati samo svoju specijalnost - SF, fantasy, horror - i ništa drugo.

U to doba me zapanjivalo što se pisci fantasyja nisu okupljali u klike, grupe i frakcije. To mi je djelovalo kao nepobitni znak literarnog vrenja i zanimljivog rada koji se zbiva. To se duboko promjenilo. Razgovarao sam o tome s Ellen Kushner na Readerconu, i rekla mi je kako se dobar fantasy ne da podijeliti na škole, da ne možete imati škole fantasyja, jer je svaki rad koji imalo vrijedi zaseban, različit od bilo kojeg

drugog. Mislio sam da to jako ima smisla. Onda, nakon godinu dana, ponovno sam je susreo i pitao: "Dakle, Ellen, koliko shvaćam, vi ste na čelu 'manirističke' škole?" Imala je barem toliko dostojanstva da se zacrveni.

Stoji li još uvijek podjela između cyberpunkera i humanista, ili je više nema?

Sve je otišlo dalje. Svatko je otišao dalje, i danas radi drukčije stvari. William Gibson je sada *mainstream* romanopisac. Bruce Sterling uglavnom misli o sebi kao o znalcu koji stjecajem okolnosti piše znanstvenu fantastiku. Reputacije nekih ljudi su se uzdigle, reputacije nekih ljudi su opale, a ja mislim da ta podjela više nije važna. Zapravo, ni u ono doba nisam mislio da je podjela bitna. Kad sam napisao taj esej, pokušavao sam potaknuti ljude neka se izljube i izgrle.

No, pripisat će si jednu stvar. Bio sam prvom osobom koja je rekla da je cyberpunk mrtav. (smijeh)

No, nije li uobičajeno Vas uvrštavati u cyberpunkere?

Bio sam prilično blizak cyberpunkerima, literarno i socijalno, ali nisam bio cyberpunkerom, kao što se vidi iz činjenice da me Bruce Sterling, koji jer bio glavni za popis članova, nije uvrstio. Ako je Bruce rekao da nisam bio cyberpunkerom, pa, to je to.

Što Vam je draže: romani, pripovijesti, kratke priče ili minijature?

Sve ih volim, u različita doba. Romani su najvažniji, zato što pišući romane možete zarađivati za život. Jako mi je važno zarađivati za život pišući, jer mi to ostavlja više vremena za pisanje. Moram reći kako osobito volim kratke priče. One su pećnica u kojoj se stvara sve novo u znanstvenoj fantastici. U kratkoj formi ima toliko potencijala za nešto novo i iznenađujuće. Stoga sam nastavio pisati priče, iako to zbilja nije profitabilno raditi. Jedne godine sam upriličio orgiju pisanja kratkih priča, i dovršavao sam priču svaka tri tjedna, kao urica, cijele godine. I sve su se prodale, naravno. Kada radite takvo što, to znači da svakih par dana dovršavate priču i šaljete je. Ili dobivate ugovor za časopis. Ili dobivate ček za priču. Ili dobivate špalte za priču, korigirate ih i šaljete natrag. Ili dobivate sam časopis. Svakih par dana nešto je u poštanskom sandučiću, govoreći da ste pisac - uspješan pisac! - i stvari idu dobro. Mislio sam kako je to sjajno. A onda sam prijavio porez i shvatio kako sam te godine izgubio tri tisuće dolara. Tada sam rekao себи: "Vrijeme je napisati novi roman..."

Za svoje priče osvojili ste pet nagrada Hugo. Je li se Vaša žena umorila od brisanja prašine s njih?

Ne odprašujemo ih, samo ih stavljamo na policu i zaboravimo na njih. Moja sirota punica jako se trudi biti impresionirana, ali siguran sam da je uvjerena kako je to poput kuglačkih pokala. Kad dobijete pet takvih u šest godina, ne čine se kao prave nagrade. Stoga se ona samo smiješi i klama glavom i govorи: "Baš krasno, dragi." (smijeh)

Na čemu trenutačno radite?

Uz nekoliko kratkih priča, upravo radim na romanu pod naslovom *The Dragons of Babel*. Radio sam na njemu par godina, nije trebalo toliko trajati. nadam se završiti ga u sljedećih nekoliko mjeseci (*The Dragons of Babel* su dovršeni u studenom 2006. godine, op. ur.) Kako sam ga pisao, vadio sam dijelove i objavljivao ih; prvi je objavljen kao *King Dragon*.

Ovdje u Zagrebu susreli ste hrvatske pisce, ljudе koji se doimaju izolirani od SF-a u svijetu.

Želio bih izravno reći hrvatskim piscima: odrastao sam u Vermontu, koji je prilično izvan ruke, izolirani dio Sjedinjenih Država, a posebno je izoliran od grada New Yorka, gdje je smješteno nakladništvo. Biti u Vermontu stvara osjećaj da vas ljudi u mjestima gdje se stvari događaju ne žele čuti. Vidim da je to ono što se događa u Hrvatskoj.

No, mi vas zapravo trebamo čuti. Baš činjenica da se udaljeni, negdje drugdje, a mi ne znamo što radite i mislite, čini vaš glas posebno važnim. Zato vas ohrabrujem da pišete i zauzmete mjesto pod suncem koje vam pripada.

Najljepša Vam hvala!

Blogov kolac i u "Parseku"

Macanov kolac bode i dalje. Nova probijanja spisateljskih srdaca mogu se pročitati u Macanovom blogu na adresi:

<http://mcn.blog.hr>

MICHAEL SWANWICK: PET RAKETA

Zagrebačka naklada, 2006.

Piše: Darko Macan

Majku mu, pročitao sam knjigu!

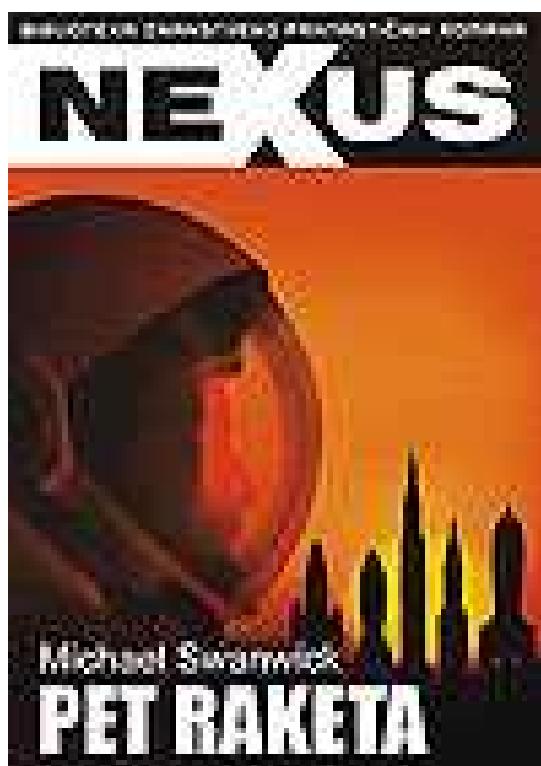
Dok dolazim sebi od šoka, neobavezna digresija (slobodno vam je, dakle, preskočiti ovaj odjeljak): pazite kako guštove pretvarate u poslove! Čitanje je meni uvijek bilo jedan od najvećih guštova (pogotovo kad se spoji, recimo, s velikom nuždom) i onda bude u čovjekovoj blasfemičnoj prirodi da poželi nešto poput "E, kad bih mogao samo to raditi do kraja života!" ili "E, kad bi me bar plaćali za ovo!". Te onda, kako je svemir rad urotiti se u korist jarke želje (reče Ralph Waldo Emerson) - ne zato što je dobar, već zato što je zajebant - to se i dogodi. Te sam tako prošlih četrdeset i pet dana proveo intenzivno čitajući i prečitavajući stvari po partijskom zadatku: nekih trinaest strip albuma (što prevodio, što lektorirao, pa korekture, pa korekture korektura dok ti strip na uši ne izade), materijal za jedanaesti

"Q" (na nekima od svih kioska), jednu redakturu bijednih soma i dvjesto kartica maestralne antologije hrvatske znanstvene fantastike u zadnjih trideset godina (*Ad astra*, narudžbe na mail), jednu lekturu godišnje sferakonske zbirke (*Zagrob*, narudžbe na mail) i još neke sitnije stvari... Čitao sam kao blesav pa mi je, normalno, postalo zlo od čitanja i sve što sam dohvatio da pročitam pred spavanje bilo mi je - loše. 'Ajde što mi Houllebecq nije legao kad sam legao, to sam još bio sklon pripisati njemu... Ili Pasinijeve budalaštine Pasiniju. Ali, da Jane Austen baš tako ne valja da ne mogu dalje od treće strane? Da Tolstoja ne pročitam više od dvije? Da esefu s mukom okrećem stranice? Da baš ništa, ništa ne vuče? Prezasićenost, to vam je... Puna glava koncentrirano pročitanih slova i ne može se čitati ništa za opuštanje, zabavu ni blog. I onda, tek tjedan dana nakon Sferakona i uz

popriličnu sačmaricu pritisnutu uz potiljak uspjelo mi je pročitati knjigu - ne veliku, sto četrdeset lijepo spacioniranih stranica, ali knjigu - i evo kako napokon imam i pet minuta da zapišem nešto o njoj.

Ili da pišem o svemu drugome kako ne bih pisao o njoj. Jer autor je, Michael Swanwick, bio gost ovogodišnjeg Sferakona i bio je simpa. Nije mi nadmašio Georgea Martina, ali nije bio hladan kao Walter Williams ni odbojan kao Lois McMaster Bujold. Ono, geek. I odmah sam požalio što nisam pročitao više njegovih stvari kako bih ga mogao pitati nešto suvislo. No, eto, nisam. Znao sam samo neke pričice (uglavnom ultra-kratke poput njegovih priča za svaki element iz periodnog sustava ili onih po ciklusu Goyinih grafika) koje su objavljene on-line, ali ni njih nisam baš "znao". Više sam se sjećao da sam ih pročitao, više sam se divio konceptu nego izvedbi.

Pa sam zato na Sferakonu dohvatio *Pet raketa*, taj dan (po lošoj, staroj tradiciji) izašlih ispod čekića Zagrebačke naklade i nimalo promoviranih. U idealnome svijetu bio bih ih uspio pročitati te večeri, ali sa Sferakona se dolazi u bezbožnih 4 ujutro bolno svjestan da se za osam sati mora vratiti na isto mjesto, a mislim da nisam bio

gotov ni sa prijevodom *Ridobradoga*. Te sam tako *Pet raketa* završio tek ovaj utorak, kada je Swanwick trebao (ništa bez *deadlinea*) navratiti u SFeru pozdraviti se prije puta. Možda će mu, mislio sam, imati nešto suvislo za reći.

Nisam.

S jedne strane, ja sam zaista tukac kad nekome treba reći nešto lijepo. Puno mi je lakše ljudima nabrajati njihove mane i propuste nego preko odrvenjelih usana prevaliti i najmanji kompliment. Zoran Krušvar lijepo je primijetio na Game Masterovu forumu kako sam toliko zabrazdio u svoju mizantropiju da sad i pozitivne prikaze (poput onoga slovenskoga fanzina "Ad Infinitum") sad pišem kao da su negativni... Enivej da, truo sam s

komplimentima, uvijek sumnjam da će sugovornik/ca posumnjati kako se iza moje ohvale krije neka zadnja namjera pa ih odmah razoružam žestokim napadom kojemu je jedina namjera uvjeriti svakoga kako sam kreten.

S jedne strane me, dakle, to obuzdavalо da Swanwicku spomenem njegove priče (u *Pet raketa* ih je - ta-damm! - pet), no s druge je tu bila činjenica da one u meni nisu pobudile iskreno oduševljenje.

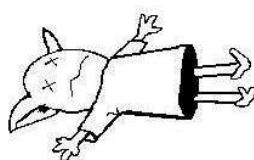
Bile su... Okej. *Legije u vremenu* (je, prijevod Marija Jovića izveden je bez većih grešaka, ali tek s mikroskopskim udjelom mašte) imale su odličan početak, *Skerco s tiranosaurom* dobar lik, dok je *Pas je rekao vau-vau* načeo potencijalno izvrstan svijet kojemu mi se ne bi bilo bed vratiti, ali sve je to bilo, na neki način... Viđeno.

Dvije stvari treba tu spomenuti (je, idem u digresiju, ali ovu nemojte preskočiti jerbo je možda važna za razumijevanje nastavka teksta): jedna je priroda nagrade Hugo, kojom je nagrađena svaka od ovih pet pripovjedaka, a druga je nešto što je Michael sam spomenuo na sferakonskome si predavanju. Hugo je, elem, jedna od dvije najbitnije anglosaske nagrade za SF-prozu. Druga je Nebula i nju dodjeljuju pisci jedni drugima. Huga, pak, dodjeljuje publika, tj. onaj dio publike koji dođe na godišnju konvenciju Worldcon i koji je nešto pročitao (od 5-10.000 posjetitelja konvencije, Vulkanaca, Klingonaca i običnih geekova, nađe se od 6-800 glasača). Njihov ukus, vidljiv po tome što je spomenuta Lois McMaster višestruka dobitnica, trči pustolovnom, spektakularnom, klasičnom, čitljivom SF-u. A Michael je na predavanju spomenuo kako čita relativno malo SF-a jer je jednom uređivao ili priređivao nešto te se predozirao (razumijemo se, razumijemo), ustanovio koliko se toga ponavlja, došao do toga da, kad počne čitati priču, vrlo brzo zna kamo ide i kako će završiti.

I, j...ga, baš se to događalo meni čitajući ovih pet Swanwickovih nagrađenih priča. Sve su mi bile kao da sam ih čitao, sve su to bili poznati, klasični motivi (što su Hugovi glasači prepoznali i glasovima odobrili), sve priče već vidjene. Sjedenje pred vratima iza kojih je drugi svijet, sivi ljudi, usamljeni astronauti što komuniciraju s golemom sviješću, vremenske petlje i dinosauri u turističke svrhe, murkokovski pošemerena kvaziretropostmehanička historija... Sve viđeno i sve mi se - ma kako vješto napisano, a Swanwick je vješt - činilo slabijim od izvornika.

Znanstvenu fantastiku zovu "literaturom ideja" i mladom se gladnom umu lako navući na SF jer u njemu nalazi koncentrat promišljanja ljudskosti i budućnosti. Teška je to droga, ali se i na nju vremenom naviknemo i trnci koji nas prolaze uzimajući je više su sjećanje na nekadašnja uzbudjenja nego stvarni orgazmi.

Pet raketa Michaela Swanwicke vrlo su dobre znanstveno-fantastične priče koje će vam biti to draže što ste manje žanra do sada čitali.

Kina vrte, Čubi recenzira

KVČR #22:

POVRATAK ČOVJEKA U KARIRANOJ KOŠULJI

Piše: Aleksandar Žiljak

Dakle, da. Nije me bilo neko vrijeme. Nije da se u kinima nije imalo što odgledati, ali nije mi se dalo, pa nisam ništa ni recenzirao, i tako... A s druge strane, ljudi me pitaju kad će KVČR, rubrika ima fanova. Kad sa spiska skinem sebe, pouzdano sam izbrojao čak jednog. Da, tu je i urednik kome trebaju tekstovi. Pa eto... Samo ćemo se sada malo zabavljati stvarima koje sam u zadnjih, recimo godinu dana, odgledao na DVD-u. Nešto je od toga bilo u kinima, veći dio najvjerojatnije nije, a ima par naslova o kojima se ima što reći. Redoslijed je metodom slobodnih asocijacija.

U krugu smrti

Evo, da počnemo malo s Azijom, u ovom slučaju s Tajvanom. Naslov *Double Vision*, kod nas genijalno preveden kao *U krugu smrti*. Režiju potpisuje Chen Kuo Fu, a podžanrovski bi se film najlakše mogao opisati kao X-filek.

Daklem, na Tajvanu se događaju neobjasnjava ubojstva. Moćni poslovni

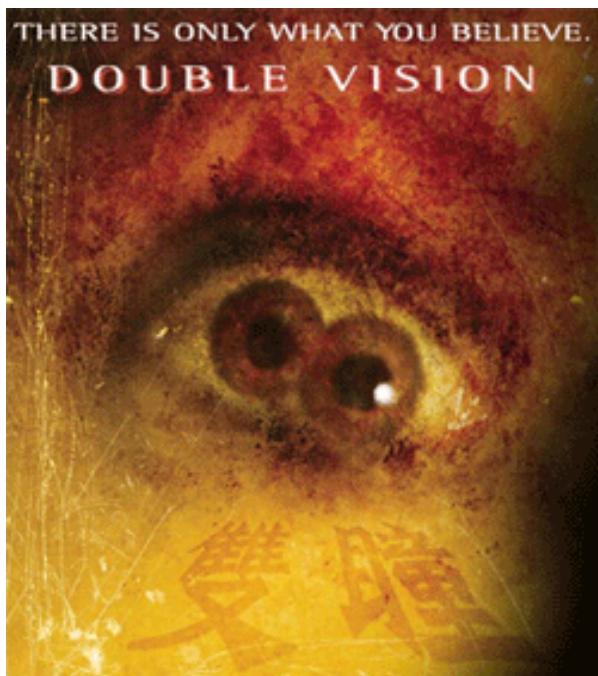
čovjek, optužen za bacanje otpada, pronađen je mrtav u svom uredu. Uzrok smrti? Utapanje u ledenoj vodi. Sve u redu, samo je sredina ljeta, svi se kuhaju od vrućine, a u uredu vode nije bilo ni za u čašu. Pa je neka ženska, koja je ljubakala s nekim uglednikom, završila reš-pečena u svom stanu. Sve pet, osim što, kad dođu vatrogasci, u stanu ni dima ni vatre. Konačno, evanđelistički svećenik je nađen u svom krevetu, solidno i očito ritualno rastranširan na dijelove. OK, ali gdje su tragovi ikakva nasilja?

Istragu vodi nepopularni policajac - glumi ga Tony Leung - kojeg nitko ne može smisliti jer je svjedočio protiv korumpiranog kolege. Kćer mu ne govori, brak je pred razvodom, čovjek je u kurcu do jaja. E sad, kako je ubijeni svećenik bijelac i posrednik u kupovini oružja iz "arsenal demokracije", tajvanska policija zove u pomoć američke kolege. Pa FBI šalje svog stručnjaka za serijske ubojice, glumi ga David Morse.

Čovjek dođe u Tajvan, o jeziku i običajima pojma nema, totalni stranac u

totalno stranoj zemlji. Lokalci ga ne mogu smisliti i u početku čine sve da ga gurnu na sporedni kolosijek i spraše natrag odakle je došao. Međutim, frajer se ne da baš vodati i, kako to obično biva, između dva se policajca razvija *buddy-buddy* odnos (kojeg smo se, bogu hvala, nagledali), a istraga od samog početka ukazuje da stvari nisu sasvim normalne. Što policijski nosevi, što slučaj, vode naše junake do opskurnog taoističkog kulta, kojeg u prastarom hramu, doslovno ciglu po ciglu prenešenom iz NR Kine, vode dva bogata kompjuteraša.

Neću dalje o priči, da ne pokvarim. Radije, kako izgleda tajvanska verzija *X-filesa*? Prilično dobro, moram priznati. Iako, s druge strane, nije bez nezanemarivih problema. Kao prvo, film je jedan od primjera trijumfa forme nad sadržajem. U našem slučaju, prenaglašena spotovska vizualnost i rascjepkano kadriranje hoće rezultirati razvučenošću i donekle otežanim praćenjem filma. Problem je i u scenariju. Iako se priča dade poloviti u osnovnim crtama, ima nerazjašnjenih detalja, i to onih na kojima se u filmu dosta inzistira. Možda se to pogubilo negdje u prijevodu, ali kakav je, recimo, značaj zagonetne pljesni, koja se nalazi na mjestima ubojstva, ostaje nejasno.

Problemi su i oko djevojke, koja je cilj zastrašujućeg eksperimenta što ga sekta provodi, a koja je prilično specifična sama po sebi (opet, da ne otkrivam). Kako su došli baš do nje? Promaklo mi je, eto.

S druge strane, vjerojatno najjača strana filma je upravo izgradnja odnosa između dva detektiva, razdijeljenih kako Pacifikom, tako i nacionalnim, kulturnim i jezičnim barijerama. Početno nepovjerenje, ustvari iritiranost tajvanskog detektiva što mu je politika na leđa natovarila tamo nekog Amera, polako prerasta u suradnju i završava zajedničkim ispijanjem

popriličnih količina piva. Doduše, i tu se moglo još malo poraditi i nisam siguran da li *buddy-buddy* formula tolerira zahvat koji su na kraju izveli scenarist i režiser.

Međutim, kao primjer kako se neke poznate teme obrađuju u sasvim drugačijim kulturama, a i kao odmor od holivudskih bljezgaranja, *Double Vision* je sasvim preporučljiv.

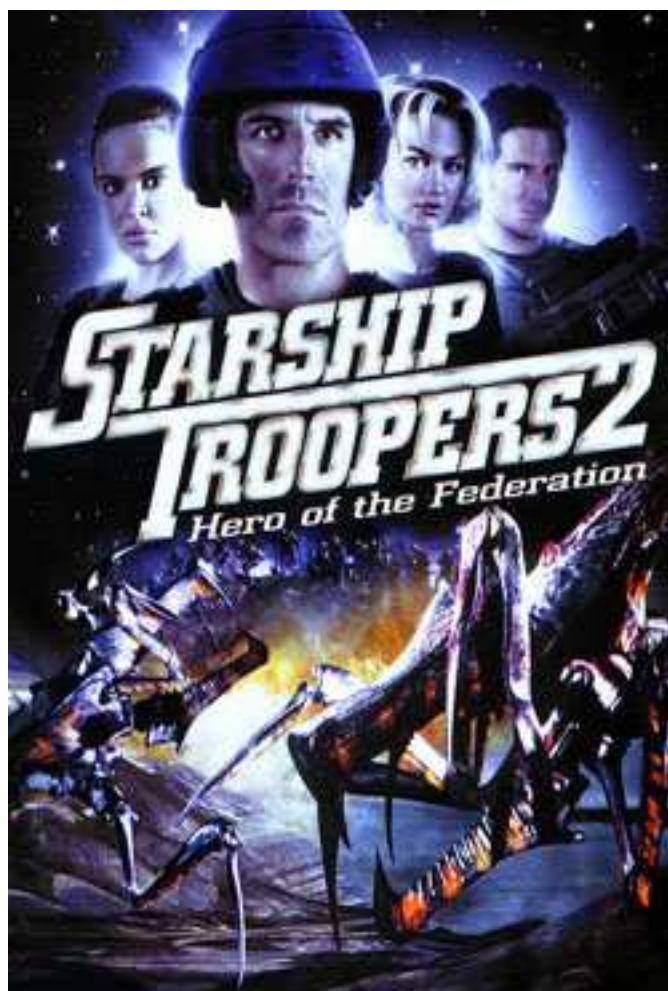
Svemirski vojnici 2

Kako to u holivuđana obično biva, uspješni filmovi kad-tad obavezno dobiju nastavak. Pošteđen nije bio ni *Starship*

Troopers Paula Verhoevena, odlična politički nekorektna zafrkancija, zbog koje će mu se, doduše, Robert A. Heinlein kad-tad osvetiti. Već će stari nešto smisliti: vječnost je duga i čovjek ima puno vremena.

Što će, pak, Heinlein raditi Philu Tippetu, majstoru spec-efekata i režiseru *Svemirskih vojnika 2*, strah me i pomisliti. Jerbo, *Svemirski vojnici 2* je definitivno potpuno nepotreban film koji bezobrazno i bezobzirno tezgari kontroverznog pisca, njegov naj-kontroverzniji roman i skoro pa jednako kontroverznu ekrani-zaciju koju je potpisao jedan od kontroverznijih nizozemsko-američkih režisera.

Priča ovog nastavka? Mala grupica vojnika ostane izolirana na nekoj vukojebini od planeta, s nula strateškog značaja, ali zato naseljenoj *bugsim*. Vojnici bježe do nekakve napuštene utvrde i tu nalaze jedinog preživjelog, nekadašnjeg junaka, a sad izdajicu kojeg samo činjenica da se traži svaki par ruku sposobnih držati pušku spašava od strijeljanja na licu mjesta, jebeš prijeki sud.

Kako se naši junaci utvrđuju i spremaju za nadolazeću opsadu, nailazi još jedna grupa preživjelih. Uslijed radosti što nisu svi izginuli, promiće malo čudno ponašanje novoprdošlica. Malo po malo, na vidjelo izbjija paklenski plan *bugsa*, koji bi, ako uspije, mogao dra-stično preokrenuti ishod rata. Da ne duljim, a vjerujte mi na riječ, ne kvarim vam ionako sumnjivi užitak, *Starship Troopers meet Puppet Masters*.

Kao što vidite, derivativna B-produk-cija, koja spaja čak dva Heinleinova romana. Film krajnje pred-vidljiv, osrednje od-glumljen i režiran. Iako, tehnički nije tako tragican i mora se

priznati da ga se, ne tražite li išta, čak i dade odgledati. Recimo, prolazna ocjena, iako bi Tippetu bilo bolje da se ubuduće drži efekata ili barem potraži neku svježiju inspiraciju. Ovako, zlobnici bi rekli da rezultat odgovara očekivanjima.

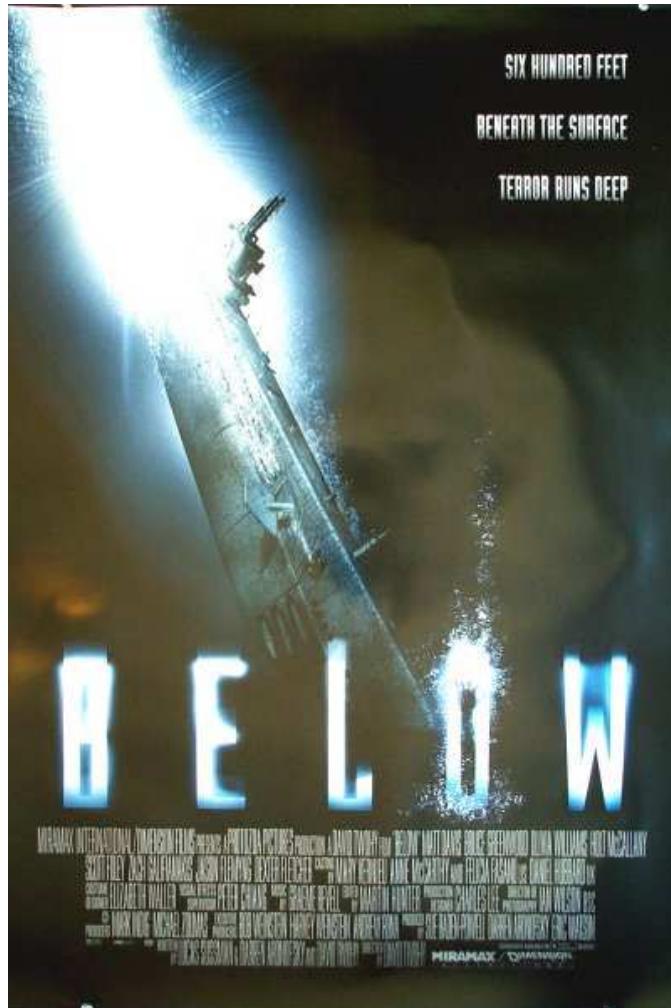
Ispod površine

David Twohy je pomalo čudan filmski autor, koji mi nije sasvim jasan. Za

ljubitelje žanra, on ima iza sebe stvari poput *Dolaska*, zanimljivog *Planeta tame* i nastavka, *Riddickovih kronika*. Tu je i možda nešto manje poznati *Below* ili *Ispod površine*, iz 2002. godine, kojim se ovdje i sada bavimo.

Četiri filma su sasvim dovoljna da se o Twohyju stekne mišljenje. Kao prvo, čovjek suvereno pliva u vodama čvrste žanrovske B-produkcije, sad već s pretenzijama prema dosta ambicioznim projektima, poput *Riddickovih kronika*. Drugo, Twohy je nesumnjivo spretan i sposoban režiser, koji umije ispričati zanimljivu priču na napet i pregledan način. Iako obično hoda po

žanrovski utabanim stazama, on ima smisla za postaviti scenu i dati joj vizualnu snagu, istovremeno pazeći da mu CGI efekti ne pojedu film i ne zaguše likove. Twohyjevi likovi su solidno osmišljeni i u filmovima mu glumci - obično ne pretjerano poznati (s izuzetkom Vin Diesela), ali zato pouzdani - redovito odraduju uloge bolje od onih koje inače u takvoj produkciji očekujemo. Nisu ni fabule, po kojima snima, u osnovi sasvim glupe i bez veze, baš nasuprot.

Pa onda čudi što mu baš u scenarijima, a Twohy je inače scenarist, filmovi imaju najviše problema. A radi se zapravo o rupama, preciznije detaljima, koje se nisu ni trebale javljati ili su se mogle prilično jednostavno pokrpati. Sve gore rečeno, dobro i loše, vrijedi i za podmornički horror *Below*.

Priča je smještena na Atlantik, u vrijeme Drugog svjetskog rata. Američka podmornica pokupi nekoliko preživjelih s torpediranog britanskog bolničkog broda, među njima i jednu bolničarku i teško ozlijedjenog njemačkog pilota. Ubrzo podmornicu počne proganjati njemački

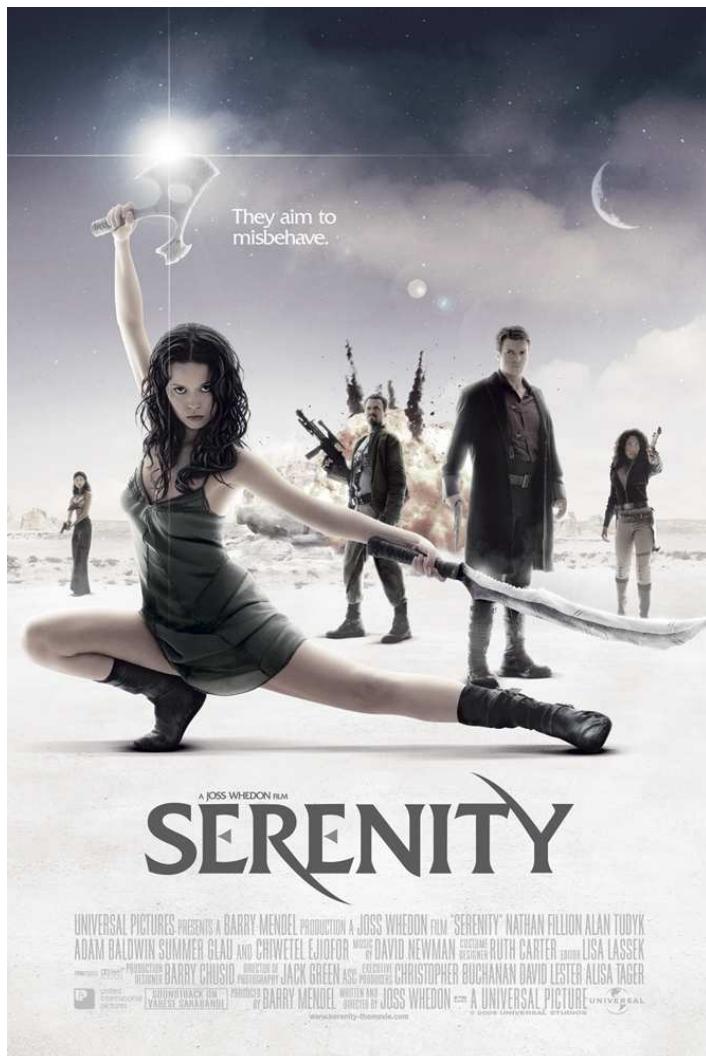
razarač, koji se motao u tim vodama. Da bude još gore, na njoj se samoj događaju čudne stvari.

I dok traje ona dobro poznata igra mačke i miša između podmornice i razarača, bolničarka (Olivia Williams) shvaća da podmornicu zapravo opsjeda duh poginulog kapetana i da preostali časnici (Matt Davis i Bruce Greenwood) među sobom skrivaju strašnu tajnu.

Kao što vidimo, solidna i ne baš korištena premla, koja je mogla dati i znatno bolji rezultat, da se samo Twohy potudio bolje pokrpati nelogičnosti koje su mu se potkrale u zapetljavanju oko zavjere što vlada na podmornici. Mislim da se morao i malo bolje informirati o podmorničkom ratu i tehnologiji: neka mi tehnička rješenja koja koristi djeluju neuvjerljivo. Osim toga, film bi mu ispao logičniji da ga je smjestio na Pacifik, gdje su američke podmor-

nice operirale barem pola oceana daleko od svojih matičnih baza i gdje bi osnovne postavke zvučale uvjerljivije. Ovako, i *Below*, kao i ostali Twohyjevi filmovi, predstavlja zrelo žanrovsko ostvarenje, vrhunski režirano, solidno odglumljeno, napeto, tehnički sasvim u redu unutar limitiranog budžeta, ali i s nekim scenarističkim propustima koji su se uistinu mogli izbjegći. Svejedno, pogledati!

Serenity

Serenity je još jedan nižebudžetni SF filmić, ovaj put izrastao iz TV serije *Firefly*. Za tom serijom, prilično kratkotrajnom, mnogi plaču, a pošto je nisam gledao, suzdržat ću se od komentara. Ostalimo na filmu, projektu kojeg režijski potpisuje tvorac *Firefly* serije, scenarist Joss Whedon, inače poznat i kao autor *Buffy, ubojice vamira* i njenog spin-offa, *Angel*.

Dakle, *Serenity* je krijumčarski brod kojim upravlja blisko povezana posada anarhoidnih otpadnika dobra

srca. Kad kapetan na brod primi mladog liječnika i njegovu pomalo čudnu sestru još čudnijih sposobnosti, počnu generalna sranja. Brod postane predmetom zanimanja vojske, koja ne preza ni od čega da se dokopa djevojke, svim raspoloživim sredstvima, kako se to onomad govorilo. A kako ni mala nije baš ono što izgleda, uzbuđenja ne nedostaje. Dodajmo još tu i flotu kanibalskih koljača i razbojnika, čije je iznenadno pojavljivanje u svemiru predmet stroge državne tajne, pa je zabava potpuna, a velika svemirska bitka u kojoj se baš i ne

zna unaprijed kome će opanci, a kome obojci, može početi.

Očito, film ima sve elemente *space operе*. Nije loše glumljen, nije ni vizuelno slab i gledljiv je. Međutim, ima i nedostataka. Kao prvo, počiva na seriji, i za potpuno razumijevanje svih likova korisno je prvo gledati seriju. Drugim riječima, orijentiran je prvenstveno prema već postojećim fanovima. Ne znam koliko je za film dobro da se u njemu jako osjeća njegovo televizijsko porijeklo, ne samo u oslanjanju na seriju, već i u tretmanu cjelokupnog materijala. Još problematičnije, Whedon nije baš vrhunski režiser i to se vidi. Na primjer, akcione bi mu scene mogle biti bolje izvedene, što je u akcionom SF filmu prioritet. Skoro pa šteta što Whedon nije posao režije povjerio nekom drugom, iskusnijem. Twohyju, na primjer, kad smo ga već spominjali u prethodnoj recenziji. No, i ovako, premda ostavlja dojam lako zaboravlјivog djelca, *Serenity* ostaje gledljiv film.

Zu ratnici

Idemo, opet malo Azije! Ovaj put borilačka fantazija *Zu ratnici* (*Zu Warriors*) proslavljenog Tsui Harka, čiji bi opus bio popriličan problem samo nabrojati: moguće da čovjek više ni sam ne zna što je sve režirao. Tsui Hark je inače specijaliziran za akcione i kung fu filmove, npr. proslavio je Jet Liju u serijalu *Once Upon a Time in China*, a režirao je vjerojatno i dva ponajbolja Van Dammeova filma, *Double Team* i *Knockoff*. Iako je s Van Dammeom u Hollywoodu dosta slabo prošao (bezobrazno tvrdim: sasvim neopravданo!), daleko od toga da se Tsui Hark predaje. Pa se 2001. vratio mističnoj planini Zu, o kojoj je još tamo negdje u osamdesetima već snimio navodno briljantan film.

Zu ratnici, u ovom novom obliku kakav je u nas dostupan, nisu baš briljantni. U suštini, priča (koja se jedva dade

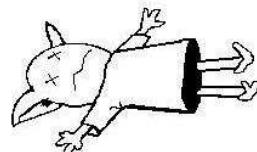
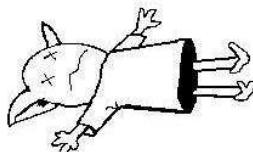

prepričati) je to o borbi redovnika s planine Zu protiv mračnog Zla koje je želi uništiti da bi u potpunosti ovladalo svijetom. Tu je i lijepa smrtna princeza (ovi na planini su polubogovi, ako ne i u punom statusu), koja se sa svojim ocem i popriličnom pratnjom uputila u ekspediciju na mitsku planinu. Kad joj sile Zla ubiju oca, preostaje joj samo bez daha promatrati i tu i tamo pružiti ruku podrške u titanskoj bitci. Zaplet se vrti oko velike ljubavi, plemenitog samožrtvovanja, svemoćnih mačeva, reinkarnacije i zlobnih podvala. Vizualno je sve to predivno izvedeno, a Tsui Hark je majstor koreografiranja borilačkih scena, pa nije da se u filmu nema što gledati. Pomažu i privlačni glumci i glumice (Ekin Cheng, Celia Cheung, Zhang Ziyi, Louis Koo i Sammo Hung, sve manje-više zvijezde i legende kineskog i/ili honkonškog filma), ali...

"Ali" se odnosi na činjenicu da u filmu nema ničeg do li borbe za borbom za borbom, uz jedva skicirane likove i pomalo nejasnu radnju. Sve je to vizualno predivno, ali da ima smisla, nema ga. Što se tu dogodilo, pitate se? Ovaj put, vaš recenzent ostaje posebno frustriran, jer se drvlje i kamenje ipak ne može osuti na Tsui Harka, režisera i scenaristu.

Problem je negdje drugdje, naime u kući *Miramax*, koja je film preuzela za zapadnu distribuciju. I skresala ga s navodna tri sata na nepunih osamdeset minuta. Opet navodno, s tim su masakrom imali namjeru

konkurirati za *Oscara!* U takvoj situaciji, ni jedan film ne može ispasti dobar i živo je čudo da su *Zu ratnici*, čistom snagom vizualne ljepote i privlačnošću glumaca (a tek glumica ☺), uopće gledljivi. Tsui Harku se to u blažoj verziji dogodilo i s njegovim pseudopovijesnim epom *Sedam mačeva*, skresanim s četiri na nešto preko dva sata, pri čemu je opet stradala karakterizacija likova. A nažalost, kako su naši distributeri telad lijena, koja se objesila na američku cicu i nikako da vidi da je drugdje mlijeko slade, male su šanse da ćemo u nas imati prilike vidjeti *Zu ratnike* u punom trajanju. Šteta, ogromna šteta. Ovako, pogledati za informaciju. Ako volite takve stvari, plakat ćete za još.

Izvješće s prve BiH konvencije FANTASTIKON, održane u Zenici dana 31. ožujka ove godine

ZENICA SFumato

ILI KAKO SAM DOBIO BROD I VIDEO PIRAMIDU

Piše: Davor Šišović

U Zenici je prava raja. Ljudi su to koji vole i čitaju knjige, kojima je znanstvena fantastika strast, i koji druge ljude što se SF-om bave dočekuju i ugošćuju kao umjetnike. Među njima je najveći entuzijast Adnadin Jašarević, pisac s nekoliko objavljenih SF knjiga iza sebe, sastavljač antologije bosanskohercegovačke znanstvene fantastike, urednik tamošnjega SF-fanzina "Prometej", i glavni organizator FANTASTIKONA, prve konvencije znanstvene fantastike možda ikad održane na tlu Bosne i Hercegovine, kojoj sam imao čast i zadovoljstvo nazočiti pred desetak dana.

Pazinsko-zagrebačka ekspedicija, u kojoj smo pazinske SF snage zastupali Mirko Grdinić i moja malenkost, a zagrebačku Sferu Petra Bulić (predsjednica) i Mihaela Marija Perković (na forumima znana kao Nimrod, na blogu kao Rant), krenula je na četverosatnu vožnju put Zenice u kasnim jutarnjim satima (meni je trebalo

još četiri sata busom od Pazina do Zagreba). Iako smo imali najbolju namjeru zastati na kavi u Slavonskom Brodu, mjesto gdje se prema Petrinim sjećanjima piće dobra kava nije nam se ukazalo dok smo prateći teško uočljive putokaze nabadali pravac prema granici, pa je prva pauza uslijedila tek na tlu susjedne i prijateljske nam države, u kafiću smještenom u vjernoj replici kineske pagode. Kava je bila odlična, preporučujem! Putem smo se palili na čevape, koji, nadali smo se, negdje južno čekaju samo na nas.

U Zenici su nas dočekali Adnadin Jašarević, domaćin, i Veselin Gatalo koji je malo ranije stigao iz Mostara. Prvi pravi predah uslijedio je kod Adnadina doma, upoznali smo njegovu simpatičnu suprugu i vrlo slatke kćeri, Nimrodel i Nirvanu.

Gastronomска dobrodošlica sastojala se od pite zeljanice i šarenog bureka, prste smo lizali! Nakon okrjepe i dojmljivog pogleda na Zenicu s četrnaestog kata nebodera, trebalo je malo i raditi: prva

obveza čekala nas je u gradskoj knjižnici, gdje su bila zakazana prva književna predstavljanja.

U knjižnici je najprije otvorena izložba SF stripa i ilustracija, autora Faruka Begića, Biljane Šafaržik i Adnadina Jašarevića. Zatim su Petra i Mihaela predstavile Antologiju hrvatske znanstvenofantastične novele *Ad astra* (priredivača Tomislava Šakića i Aleksandra Žiljka), a moj prvi zadatak bio je predstavljanje SF-biblioteke WARP Naklade Zoro, u kojoj su dosad izašli roman Dalibora Perkovića *Sva krv čovječanstva*, roman Briana Aldissa *Non-stop*, te najfriškiji, još se boja na njemu nije osušila, roman Veselina Gatala *Cafe Oxygen*. Uz Veselinovu pomoć, publici (u kojoj je bilo dosta starijih knjigoljubaca) smo zapravo više nastojali pojasniti što je SF, čime se ta književnost bavi, i kakav SF naši ljudi pišu. Kad smo završili s govorancijama, iz publike se digne čovjek u smeđem mantilu, priđe do našeg stola, i na glas kaže kako mu se jako sviđa to što radimo te da bi mi on nešto htio pokloniti, za Nakladu Zoro. Nato je nestao u pokrajnjoj prostoriji, i vratio se noseći u rukama ogromnu maketu broda, dubrovačkog galijuna, i preda on to meni, evo na slici kako je to izgledalo. Bio sam malo šokiran, pa se nadam da je dovoljno pristojno bilo što sam mu uz zahvalu poklonio nekoliko knjiga. Čovjek se inače zove Jasmin Fejzić, ozbiljno se bavi brodomodelarstvom, a najveća mu je želja,

veli, da jedan od svojih brodova pokloni Stipi Mesiću.

Za prvu večer Fantastikona to je bilo sasvim dovoljno službenih programa, a zatim su nas domaćini poveli na večeru. Na sreću, prvo mjesto gdje su nas bili nakanili voditi bilo je dupkom popunjeno, kroz prozore smo čuli kako treći turbo-folk, i saznali kako je u tijeku zabava mjesnog lovačkog društva, pa smo otišli na drugo mjesto, pun pogodak za naš ukus. Lokal su nam predstavili kao etno-restoran, i bila je to zapravo ukusno uređena konoba, s puno drva i etnografskih eksponata, prikladnom glazbom "sotto voce", i s atmosferom sasvim pogodnom za nesmetane razgovore. Konoba se zvala "Miris dunja" ili tako nekako. Jelo su nam poslužili na drvenom pladnju, a na njemu je bilo naslagano sljedeće: vrući uštipci, zatim sudžuka (suha goveđa kobasica), govedji pršut, slani sir, kajmak, i tek malo francuske salate. Uz to smo pili crno vino blatušu, osim manjine koja se odlučila za žilavku. Bilo je odlično, a još je bolje bilo, što je inače i najbolji dio SF konvencija, kakvi su se sve razgovori razvezali. Da ne duljim, samo ču reći da sam u Adnadinu našao zahvalnu žrtvu za neke moje (ovdje već poznate) teorije o virtualnoj varijanti Borgesove Babilonske biblioteke. Prva večer u Zenici završila je u neko prilično mutno doba, no novi dan donosio je nove izazove.

Kako smo u nedjelju imali obaveza tek poslije podne, odlučili smo ujutro skočiti

do tridesetak kilometara udaljenog Visokog, i vidjeti te famozne piramide. Sve do središta mjesta nikakvog znaka ni putokaza ne vidjesmo, no ljudi koje smo pitali rekli su nam da samo nastavimo ravno, eno ih odmah na izlazu iz Visokog.

Putokazi su nas doveli do Mjesečeve piramide, jedne od pet koliko ih je locirao legendarni Semir Osmanagić. Prve su iskopine već na početku obronka brda, a riječ je o onom čuvenom popločenju, kojega je iskopano pedesetak metara u duljinu i dva-tri metra u širinu. Nedvojbeno je riječ o obrađenom kamenju složenom ljudskom rukom, no skeptici, kako smo čuli, tvrde da je riječ o ostacima srednjovjekovne utvrde, a ne o piramidi. Dvadesetak metara uzbrdo još je jedna manja iskopina, što otkriva kamenu strukturu koja je nas podsjetila na WC. Zemljanim stepenicama koje vode dalje uzbrdo meni i Mihaeli se više nije dalo penjati, no Petra i Mirko su produžili dalje, i kad su se nakon nekog vremena vratili s osmijehom od uha do uha, očekivali smo zanimljivu priču... I bila je, ali ne o piramidi. Negdje dalje uzbrdo naišli su na birtiju, pravu pravcatu šumsku birtiju, originalnog naziva: "Debela hladovina kod staroga Dževde" (ili tako nekako).

Porazgovarali su s vlasnikom, koji im je sav oduševljen pričao o Semiru, koga, kad god dode u Visoko, veli stari Dževdo, prati i sunčano vrijeme.

Morali smo se vratiti u Zenicu na nastavak programa, pa smo s Mjesečeve

piramide sišli u centar mjesta nadajući se pronaći neki suvenir. Društvo se raspomamilo za majicama na piramidu, ali k'o za vrata njih nigdje nismo našli. Bila je nedjelja, pa je većina butiga bila zatvorena, ali našli smo jednu otvorenu, vrlo dobro opskrbljenu suvenirnicu, s ponudom koja temu piramida eksplorira do maksimuma. No, šećer dolazi na kraju: u prodavaonici u kojoj smo se opskrbili vodom i sokovima za put natrag pronašli smo piramida-bombonijere, čokolatine zapakirane u kartonske kutije u obliku "Bosanske piramide Sunca". Eto, i tako kratak boravak u Visokom bio je zanimljiv, a za drugi put trebalo bi svakako planirati barem cjelodnevni boravak, kako bi se više moglo vidjeti i detaljnije porazgovarati s ljudima.

Natrag u Zenici, s domaćinima smo se našli pred hotelom "Rudar", gdje smo bili smješteni prethodne noći, i s knjima krenuli put starog grada Vranduka, srednjovjekovne utvrde koju, kako kažu, nijedna vojska nikad nije silom osvojila. A vidjeli smo i zašto: vrandučka je tvrđava smještena na strateški savršenom mjestu, u kanjonu rijeke Bosne, koja oko brežuljka s tvrđavom polukružno zavija, i izgleda prilično brza. Danas bi rekli: baš za rafting, no zamislite vojsku pješaka i konjanika koja na tom mjestu treba prijeći rijeku, što bi i samo po sebi bilo podvig, a kamoli kad te odozgo mjerkaju svega dva topa s tvrđave. Stari grad Vranduk je impresivan, a k tome je posljednjih godina, uz potporu UNESCO-a i

evropskih fondacija temeljito obnovljen i rekonstruiran. Vanjskom vizurom dominiraju kula i zidine, unutra se nalazi prostrano travnato dvorište, a u prostorijama kule smješten je povjesno-etnografski muzej. Tu sam doživio otkriće možda vrlo značajno za rekonstrukciju povijesti moje obitelji. Naime, sa zanimanjem sam razgledao zbirku buzdovana i etnografsku zbirku s kućanskim potrepštinama iz negdašnjih vremena, otkrivajući meni (nekom drugom je to samo staro drvo i metal, no etnografija je moja poluprofesionalna zanimacija) zanimljive razlike u konstrukciji i funkcionalnosti, recimo, plugova i jarmova, kadli mi pogled zapne za napravu koja se u potpuno identičnom obliku upotrebljavala i u Istri. Riječ je o uređaju za prženje kave, koji se u Istri naziva broštulin, a domaćini su mi rekli da se kod njih ta naprava naziva - šiš. E, ako je broštulin isto što i šiš, onda bi porijeklo prezimena Šišović moglo imati neke veze s kavom, možda su neki moji daleki preci bili kafedžije ili trgovci kavom, što se lijepo uklapa u neke s rođacima i prezimenjacima ranije razvijane teorije o litvansko-bečko-carigradsko-crnogorsko-dubrovačko-hercegovačko-istarskom kretanju tog prezimena. Naravno da je društvo u svemu tome pronašlo i dalekopovijesne razloge zašto sam ja osobno toliko sklon kavi.

Nakon što smo se razgledali staroga grada Vranduka, sišli smo s tvrđave u "Bosansku kuću", jednu od tradicijskih kuća

u selu Vranduk (koje okružuje tvrđavu), koja je također obnovljena kao model ili pilot-projekt za obnovu čitavog sela. Tu smo imali nastavak programa: domaćini su predstavili svoj SF fanzin "Prometej", a Mirku i meni zadaća je bila predstaviti najnovije pazinske SF&F zbirke, "Vampirske priče" i istrakonsku "Krivo stvoreni", te pazinska znanstvenofantastična i književna događanja, od ožujskog Istrakona i lipanjskih Dana Julesa Vernea do kolovožkog Festivala fantastične književnosti. E, ovdje treba ubaciti i podatak kako je uopće došlo do naše suradnje i poziva u Zenicu: u zbirci *Vampirske priče* objavljene su i priče zeničkih autora Adnadina Jašarevića i Senada Durana, njih su dvojica zatim bili prošlog ljeta u Kringi i Pazinu na Festivalu fantastične književnosti, a Senadova priča ušla je i u zbirku "Krivo stvoreni". Svidjelo im se što radimo u Pazinu, pa s malom dozom uobraženosti volimo reći da smo ih malo i nadahnuli za ovo što su sada priredili u Zenici.

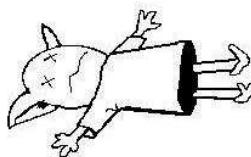
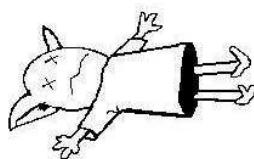
Opet, nakon govorancija slijedili su gozba i druženje. Čari bosanske kuhinje tu su me potpuno osvojile. Pita maslenica i kuružnjak, pa domaći jogurt, razni sirevi, sarmice, sogan-dolme (izdubljene lučice napunjene smjesom kao za sarame pa zatim zapečene u glinenoj posudi, mljac!), razno svježe povrće, i najbolje na kraju, vrhunska slastica - urmašice s jabukama (moram to naučiti spremati, ima netko recept?). I priče u velikim količinama, naravno. Društvo je

najviše zabavio Dragan Mučibabić, inače pisac i izdavač, najbolji pripovjedač viceva o Bosancima i Crnogorcima kojeg sam dosad u životu slušao. Uz Adnadina i Senada, te dorektora zeničke knjižnice Midhata Kasapa, u društvu je bilo i mnogo novih ljudi, a zadovoljstvo mi je bilo upoznati Antu Zirduma, još jednog od rijetkih bosanskohercegovačkih SF pisaca. S velikom radoznalošću očekujem njegovu novu knjigu u kojoj je, kako mi je pričao, prvi sistematizirao staroslavenski panteon, spajajući dosad nespojene izvore i popunjavajući logičke rupe u sustavu. Jedan od detalja što sam ga zapamtio iz njegove priče odnosi se na božanstva godišnjih doba: stari su Slaveni imali, kaže on, po jednog boga za svaki prvi dan svakog od četiri godišnja doba, i po jednu boginju kojoj je bilo posvećeno cijelo godišnje doba. Ha!

Rado bismo ostali u Vranduku i dulje, no valjalo se vratiti u grad na nastavak programa. U zgradi Sokolane održana su posljednja dva događaja iz službenog programa zeničkog Fantastikona: predstavljanje romana *Nedovršeni svijet* Adnadina Jašarevića i zbirke priča *Zvjezdano pismo* Senada Durana, te projekcija filma *Star Wars Revelations*, kojeg je Adnadin preveo specijalno za ovu priliku. Odslušali smo predstavljanje knjiga (jedan od predstavljača bio je Anto Zirdum, i za razliku od naših književnih promocija kada se čuju samo hvale, malo me iznenadila iskrena kritička nota u njegovom

predstavljanju), a kad je počeo film, pozdravili smo se s gostima i krenuli natrag. Prva pauza uslijedila je tek u nekoj birtiji uz autoput nakon Slavonskog Broda. Uz kavu naručio sam i kremšnitu, i nesvjesno je, skidajući zalogaj po zalogaj, oblikovao u piramidu, na veselje mojih suputnika. Ako je to značilo: *I'll be back!*, slažem se.

Ekipa iz Zenice već razmišlja o budućnosti. Sigurno ćemo ih vidjeti na Sferakonu u Zagrebu, te na Festivalu fantastične književnosti u Pazinu, dogodine bi Fantastikon mogao, čulo se, biti održan u Vitezu (odakle je Anto Zirdum), a uskoro Adnadinova ekipa kani raspisati i natječaj za fantasy priče o Kulinu banu, pa bi za taj sljedeći Fantastikon (ili onaj iza) imali i tu zbirku. Držimo fige ekipi iz Zenice da ustraje na svom fantastičnom putu, a u Pazinu i Zagrebu ta ekipa ima ne samo prijatelje, nego i obožavatelje.

Živko Prodanović

roboti i klonovi SF haiku

oči robota
u crnim dupljama
kapljica... ulja

bez riječi klon
vadi korisne dijelove
iz strijeljanog klona

skršena pobuna
roboata-vodu ispituje
robot-sudac

bjesne klonovi
taj nesavršeni tip
opet im bježi

ratna zastava
ne znajući zašto
robot salutira

klon neprijatelj
- kako ubiti sebe
u ogledalu?

pobuna
roboti odbijaju
promijeniti glave

pita se robot:
smijem li zaplakati
prije demontaže

klonovi roba
odmaraju se uz vrpcu
i tiho čavrljaju

dva se robota
odmjeravaju s mržnjom
- odličan program

hrpa glava
nova generacija
ruga se prethodnoj

prvi dan rata
začuđeni roboti
odnose mrtve

zaspala beba
gotovo nježno robot
gasi svjetlo

tuguje robot
posljednji Stvoritelj
leži mrtav

KURT VONNEGUT Jr.

1922. - 2007.

Dana 11. travnja ove godine tragično je preminuo američki SF pisac Kurt Vonnegut Jr., od posljedica akcidenta u svojoj kući.

Kurt Vonnegut rođen je 11. studenog 1922. godine u Indianapolisu, savezna država Indiana, gdje je završio srednju školu. Studirao je na sveučilištima Butler i Cornell, a na potonjem je diplomirao biokemiju. Upisao se na Carnegie Institute of Technology, ali je odmah zatim stupio u američku vojsku. Vonnegut se tijekom bitke u Ardenima našao odsječenim od svoje postrojbe te je zarobljen. Preživio je strahote bombardiranja Dresdена kao ratni zarobljenik, kasnije pretočivši to iskustvo u roman *Slaughterhouse Five*.

Nakon rata Vonnegut je radio kao novinski izvjestitelj, upisao je i postdiplomski studij antropologije na Čikaškom sveučilištu, no radnja mu je odbijena kao "neprofesionalna". U to doba je oženjen svojom prvom suprugom s kojom je imao troje djece; kasnije je usvojio još četvero, uključujući i troje djece svoje sestre, a nakon njezine smrti. Napušta Chicago, radeći neko vrijeme u mjestu Schenectady, savezna država New York, u odjelu za odnose s javnošću kompanije General Electric. Zatim se seli u obalno mjesto Barnstable, savezna država Massachusetts, gdje sastavlja kraj s krajem prodajući automobile. Vonnegut je svoju prvu priču, *Report on the Barnhouse Effect*, napisao 1950. godine, dok je 1951. napisao svoj prvi roman *Player Piano*, za kojim su slijedili *Sirens of Titan* (objavljen 1959.), a zatim *Canary in a Cat House* i *Mother Night*. Roman *Cat's Cradle* napisao je 1963. godine.

Kad je već razmišljao ostaviti se pisanja, godine 1965. prihvaća posao predavača u literarnoj radionici Sveučilišta Iowa. Ondje je započeo spomenuti roman *Slaughterhouse Five*, dok je prodaja *Cat's Cradle* rasla. Popularnost Vonnegutovih djela općenito je u jakom porastu tijekom šezdesetih godina, a prihvaća ih i književna kritika. Godine 1970. rastaje se od prve supruge, a godinu dana kasnije podnosi roman *Cat's Cradle* Čikaškom sveučilištu, gdje ga priznaju kao magistarsku radnju. Ponovno se oženio, pišući i dalje, te predajući na nizu sveučilišta. Svoj posljednji roman, *Timequake*, napisao je 1997. godine.

Vonnegut je bio na glasu kao čovjek izrazito humanističkih pogleda na život, djelatni član PEN kluba, protivnik društvenih institucija, a nerijetko i otvoreni kritičar *establishmenta*. Njegova brojna djela, prihvaćena i od *mainstreama*, prožeta su satirom i crnim humorom, ne bježeći od čvrstih moralnih načela i kritike društva. Premda nije dobitnik ni jedne žanrovske nagrade, Vonnegut ostaje nezaobilaznim autorom znanstvene fantastike.